

European
Commission

Το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής

Τελικό έγγραφο προβληματισμού

Λαδή Σ.
Παναγιωτάτου Δ.
Αγγέλου Α.
Krieger, K. (επιμελήτης)
Melchor, L. (επιμελήτης)

2022

Η παρούσα δημοσίευση είναι η έκθεση μιας εξωτερικής μελέτης την οποία συνέταξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επιμελήθηκε το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC), το οποίο αποτελεί την υπηρεσία επιστήμης και γνώσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έχει ως στόχο να παράσχει τεκμηριωμένη επιστημονική υποστήριξη για τη διαδικασία χάραξης της ευρωπαϊκής πολιτικής. Τα επιστημονικά αποτελέσματα που αναφέρονται δεν εκφράζουν θέση πολιτικής εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο ενεργεί εξ ονόματός της φέρει ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση της παρούσας έκδοσης. Για πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία και την ποιότητα στην οποία βασίζονται τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στην παρούσα δημοσίευση, τα οποία δεν προέρχονται ούτε από την Eurostat (Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) ούτε από άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής, οι χρήστες θα πρέπει να επικοινωνούν με την αναφερόμενη πηγή. Οι ονομασίες που χρησιμοποιούνται και η παρουσίαση του υλικού στους χάρτες δεν συνεπάγονται κατ' ουδένα τρόπο τη διατύπωση άποψης από πλευράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το νομικό καθεστώς χώρας, εδάφους, πόλης ή περιοχής ή των οικείων αρχών ή αναφορικά με την οριοθέτηση των συνόρων ή των ορίων τους.

Η παρούσα δημοσίευση αποτελεί συμβολή στο έργο «Ενίσχυση και σύνδεση των οικοσυστημάτων επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής σε ολόκληρη την Ευρώπη» από το JRC και ήταν προηγουμένως διαθέσιμη ως προσχέδιο κατά την προετοιμασία της διαδικτυακής συνάντησης εργασίας «Αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα». Η εν λόγω συνάντηση εργασίας πραγματοποιήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2021 και διοργανώθηκε από κοινού από το JRC και τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού της προεδρίας της ελληνικής κυβέρνησης.

Στοιχεία επικοινωνίας

Όνομα: Stella Ladi

Διεύθυνση: Queen Mary University of London, Bancroft Building, Mile End Road, London E1 4NS, UK

Email: s.ladi@qmul.ac.uk

Τηλ: +44 (0) 207 882 6987

Στοιχεία επιμελητών

Όνοματεπώνυμο: Kristian Krieger και Lorenzo Melchor

Διεύθυνση: The Joint Research Centre, Champ de Mars Building (CDMA), Rue du Champ de Mars 21, 1050 Brussels, Belgium

E-mail: JRC-E4P-ECOSYSTEM@ec.europa.eu

EU Science Hub

<https://ec.europa.eu/jrc>

JRC128855

EUR 31022 EL

PDF

ISBN 978-92-76-49468-3

ISSN 1831-9424

doi:10.2760/711855

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εφαρμόζεται με την απόφαση 2011/833/ΕΕ της Επιτροπής της 12ης Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39). Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του εγγράφου αυτού επιτρέπεται δυνάμει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Τούτο σημαίνει ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι χορηγείται η κατάλληλη πίστωση και αναφέρονται όλες οι αλλαγές. Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού που δεν εμπίπτει στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της ΕΕ, πρέπει να ζητείται άδεια απευθείας από τους κατόχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Για το σύνολο του περιεχομένου © Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022.

Τρόπος παραπομπής στην παρούσα έκθεση: Ladi, S., Panagiotatou, D. και Angelou, A., *Το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής* [The Greek ecosystem of science for policy], Krieger, K. και Melchor, L., editor(s), EUR 31022 EL, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022, ISBN 978-92-76-49468-3, doi:10.2760/711855, JRC128855.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	1
Περίληψη.....	2
1 Εισαγωγή.....	3
2 Αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα.....	4
2.1 Ακαδημίες.....	4
2.2 Ερευνητικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται από το κράτος.....	4
2.3 Εσωτερικές ερευνητικές δομές.....	6
2.4 Ειδικές επιτροπές, συμβούλια, ομάδες εμπειρογνομόνων, ειδικές ομάδες και ομάδες εργασίας.....	8
2.5 Ερευνητικοί και τεχνολογικοί οργανισμοί.....	10
2.6 Μεμονωμένοι σύμβουλοι.....	12
2.7 Ερευνητικά ιδρύματα και ομάδες προβληματισμού που ασχολούνται με την πολιτική.....	13
2.8 Ερευνητικά ιδρύματα συνδεδεμένα με πολιτικά κόμματα και πολιτικούς.....	14
2.9 Ερευνητικά ιδρύματα συνδεδεμένα με κοινωνικούς εταίρους.....	15
3 Προκλήσεις και ευκαιρίες.....	17
3.1 Μελλοντικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.....	17
3.2 Διεπιστημονική προσέγγιση.....	18
3.3 Συνδημιουργία και ανεξαρτησία.....	18
3.4 Δεκτικότητα της δημόσιας διοίκησης.....	19
3.5 Δεξιότητες και κίνητρα μετατροπής των γνώσεων.....	19
Βιβλιογραφικές παραπομπές.....	21
Ηλεκτρονικές πηγές.....	23
Κατάλογος συντομογραφιών και ακρωνυμίων.....	25

Ευχαριστίες

Οι συντάκτες θα ήθελαν να ευχαριστήσουν τους Kristian Krieger και Lorenzo Melchor, από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και τον Αθανάσιο Γκούγκλα, λέκτορα πολιτικής επιστήμης και δημόσιων πολιτικών στο Πανεπιστήμιο του Exeter, για τη συμβολή και τις παρατηρήσεις τους στο παρόν έγγραφο προβληματισμού.

Συντάκτες

Στέλλα Λαδή, PhD

Η δρ Στέλλα Λαδή είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Queen Mary του Λονδίνου και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στο παρελθόν έχει εργαστεί ως λέκτορας στο Πανεπιστήμιο του Sheffield και στο Πανεπιστήμιο του Exeter. Ήταν επίσης βοηθός ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Διεθνών Σπουδών της Βαρκελώνης (IBEI). Έχει υπηρετήσει ως ειδική επιστήμονας για θέματα δημόσιας πολιτικής στο Υπουργείο Εσωτερικών και στο Υπουργείο Αιγαίου. Τον Ιούλιο του 2002 ολοκλήρωσε τη διδακτορική της διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Γιόρκ. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η κρίση στη ζώνη του ευρώ, οι μεταρρυθμίσεις της δημόσιας πολιτικής και της δημόσιας διοίκησης, ο εξευρωπαϊσμός, η παγκόσμια διακυβέρνηση και ο ρόλος των εμπειρογνομώνων στη δημόσια πολιτική. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε περιοδικά όπως τα Journal of European Integration, JCMS, Policy & Society, Regulation & Governance, Public Administration, West European Politics, New Political Economy, Comparative European Politics και Political Studies Review. Συμμετείχε στη συγγραφή του βιβλίου Capitalising on Constraint: Bailout Politics in Eurozone Countries, Manchester: Manchester University Press (προς έκδοση) σε συνεργασία με τους Moury, C., Cardoso, D. και Gago, A.

Δήμητρα Παναγιωτάτου, PhD

Η δρ Δήμητρα Παναγιωτάτου είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στο παρελθόν έχει εργαστεί ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Παγκόσμιας Πολιτικής του Πανεπιστημίου Queen Mary του Λονδίνου και ως διδάσκουσα βάσει ΠΔ 407/80 στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Το 2020 έλαβε το διδακτορικό της από τη Σχολή Διοίκηση Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Queen Mary του Λονδίνου. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται ο εξευρωπαϊσμός, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, η πολιτική συνοχής της ΕΕ, οι μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης και ο ρόλος των εμπειρογνομώνων στη δημόσια πολιτική. Εκτός από την ακαδημαϊκή της πείρα, η Δήμητρα έχει εργαστεί για διάφορες ΜΚΟ, για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως ασκούμενη στη ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, και ως βοηθός τύπου και επικοινωνίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άγγελος Αγγέλου, PhD

Ο δρ Άγγελος Αγγέλου είναι επισκέπτης ερευνητής στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο του London School of Economics (LSE). Εργάστηκε ως μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Ινστιτούτο Παγκόσμιας Πολιτικής του Πανεπιστημίου Queen Mary του Λονδίνου για το έργο «A global mapping of the use of expertise and evidence-informed policies in the management of the Covid-19 pandemic». Έλαβε το διδακτορικό του από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο του LSE το 2020. Στη διατριβή του εξετάστηκε η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους κατά τα πρώτα στάδια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ. Η τρέχουσα έρευνά του εστιάζει στη διαχείριση κρίσεων από διεθνείς και εθνικές δημόσιες διοικήσεις, και έχει συγγράψει έργα για την πολιτική οικονομία των μεταρρυθμίσεων. Πέραν των ακαδημαϊκών του δραστηριοτήτων, ο Άγγελος έχει εργαστεί για την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης στον τομέα της πολυμερούς διπλωματίας.

Επιμελητές

Ο **Kristian Krieger, PhD** και ο **Lorenzo Melchor, PhD** εργάζονται και οι δύο ως πολιτικοί αναλυτές στη Μονάδα «Γνώση για την πολιτική: έννοιες και μέθοδοι» του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Είναι υπεύθυνοι για την ανάλυση και την ανάπτυξη δυνατοτήτων των θεσμικών θεμελίων της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής. Έχουν αναλάβει από κοινού την ηγεσία και τη διαχείριση του έργου «Ενίσχυση και σύνδεση των οικοσυστημάτων επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής σε ολόκληρη την Ευρώπη» του JRC, στο πλαίσιο του οποίου αναπτύχθηκαν το παρόν έγγραφο προβληματισμού και η συνάντηση εργασίας «Αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα».

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί μία τυπολογία του ελληνικού οικοσυστήματος επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής, ενώ παράλληλα εξετάζει τρόπους ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ της επιστημονικής έρευνας και της χάραξης πολιτικής στην Ελλάδα. Ξεκινώντας με την τυπολογία, η ανάλυση κατηγοριοποιεί τα ιδρύματα με βάση τη χρηματοδότηση και τις διασυνδέσεις τους. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνει 9 διαφορετικές κατηγορίες: ακαδημίες, ερευνητικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται από το κράτος, εσωτερικές ερευνητικές δομές, ειδικές επιτροπές, ερευνητικοί και τεχνολογικοί οργανισμοί, ερευνητικά ιδρύματα πολιτικής, ερευνητικά ιδρύματα που συνδέονται με πολιτικά κόμματα και πολιτικούς, ερευνητικά ιδρύματα που συνδέονται με κοινωνικούς εταίρους και μεμονωμένοι σύμβουλοι. Η μελέτη εντοπίζει πληθώρα ιδρυμάτων που παρέχουν επιστημονική τεκμηρίωση στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής, αλλά εντοπίζει επίσης ορισμένες προκλήσεις όσον αφορά τον αντίκτυπό τους. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής διστάζουν να ακολουθήσουν τις συμβουλές που προέρχονται από απρόσωπους επιστημονικούς οργανισμούς και επιλέγουν να εμπιστευτούν προσωπικούς συμβούλους και εμπειρογνώμονες οι οποίοι ανήκουν στο κομματικό τους δίκτυο. Τέλος, η ανάλυση παρέχει συμβουλές για τον μετριασμό του φαινομένου αυτού. Προτείνει τη συνδημιουργία πολιτικών, ενώ παράλληλα καλεί τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και τους εμπειρογνώμονες να συμμετέχουν με πιο εποικοδομητικό τρόπο και να δημιουργούν μόνιμους διαύλους επικοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: επιστημονική τεκμηρίωση για τη χάραξη πολιτικής, αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τα οικοσυστήματα πολιτικής, Ελλάδα, δημόσια διακυβέρνηση, τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής, διεπαφή επιστήμης και πολιτικής, εμπειρογνώμονες στη χάραξη πολιτικής, εμπειρογνώσσια και δημόσια πολιτική.

1 Εισαγωγή

Σκοπός του παρόντος εγγράφου προβληματισμού είναι να παράσχει μια αρχική αποτύπωση του ελληνικού οικοσυστήματος επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής υπό το πρίσμα της συνάντησης εργασίας με θέμα «Αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα» που διοργανώθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού της προεδρίας της κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 29 Σεπτεμβρίου 2021.

Το πρώτο μέρος του εγγράφου παρέχει μια αποτύπωση των διαφόρων τύπων ιδρυμάτων και δομών που αποτελούν το ελληνικό οικοσύστημα. Σε κάθε ενότητα παρατίθενται ορισμένα βασικά παραδείγματα και το έργο τους, αλλά ο κατάλογος δεν είναι εξαντλητικός. Γίνεται προσπάθεια να κατηγοριοποιηθούν τα διάφορα ιδρύματα και δομές και να εξεταστεί εν συντομία ο ρόλος που διαδραματίζουν στο ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής. Το δεύτερο μέρος του εγγράφου περιγράφει ορισμένες από τις βασικές προκλήσεις και ευκαιρίες του ελληνικού οικοσυστήματος επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής με βάση τα πορίσματα της παρούσας αρχικής έρευνας και τη σχετική βιβλιογραφία.

Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε μια βάση προβληματισμού προκειμένου να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η εμπειρογνώσια παρέχει τεκμηρίωση για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα και να συνδιατυπώσουμε προτάσεις για δομές και μηχανισμούς που θα μπορούσαν να προωθήσουν περαιτέρω τους δεσμούς μεταξύ επιστήμης και πολιτικής. Το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής είναι πλούσιο και διαθέτει σημαντικές δυνατότητες. Δεδομένων των παγκόσμιων προκλήσεων και των πολλαπλών κρίσεων που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, τώρα είναι η κατάλληλη χρονική στιγμή για την περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ πολιτικής και επιστήμης.

Το έγγραφο προβληματισμού υποστηρίχθηκε από το JRC και ακολούθησε σε μεγάλο βαθμό τη δομή της έκθεσης σχετικά με το δανικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής (Pedersen & Hvidtfeldt, 2021).

2 Αξιοποίηση επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα

Στόχος του παρόντος τμήματος είναι η αποτύπωση της επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής στην Ελλάδα.

2.1 Ακαδημίες

Η **Ακαδημία Αθηνών**, που είναι η μοναδική Ακαδημία της Ελλάδας και ο παλαιότερος ερευνητικός κόμβος, ιδρύθηκε το 1926 για να συμβάλει στην προώθηση των θετικών και ανθρωπιστικών επιστημών και των καλών τεχνών και να προωθήσει τις ανταλλαγές μεταξύ των μελών της και των ακαδημιών άλλων χωρών και των μελών τους. Σήμερα, υπάρχουν 20 ερευνητικά κέντρα και ερευνητικά γραφεία που λειτουργούν υπό την αιγίδα της, με πιο πρόσφατη την ίδρυση του διεθνώς αναγνωρισμένου Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών. Τα εν λόγω κέντρα και γραφεία διεξάγουν έρευνα τόσο στις τέχνες όσο και στις ανθρωπιστικές επιστήμες (π.χ. ελληνική φιλοσοφία, σύγχρονη ελληνική ιστορία, σύγχρονη ελληνική τέχνη, ελληνική και λατινική λογοτεχνία, αρχαιολογία, αρχιτεκτονική, διεθνείς και συνταγματικοί θεσμοί, χρηματοοικονομική έρευνα κ.λπ.) και στις θετικές επιστήμες (π.χ. μαθηματικά, φυσική, αστρονομία, μηχανική κ.λπ.). Τα μέλη της Ακαδημίας, τα περισσότερα από τα οποία είναι διακεκριμένοι επιστήμονες και πανεπιστημιακοί, συμμετέχουν σε διεθνή ερευνητικά έργα και επιστημονικά συνέδρια και παρέχουν ενίοτε συμβουλές στο ελληνικό κράτος υπό την ιδιότητά τους ως εμπειρογνώμονες σε διάφορους τομείς, από την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική έως τη γεωργία, τη ναυτιλία και τη βιομηχανία. Στην πραγματικότητα, μέρος της αποστολής της Ακαδημίας συνίσταται σαφώς στη διοργάνωση διαβουλεύσεων και τη διατύπωση προτάσεων, καθώς και στην έκδοση αποφάσεων και κρίσεων για την παροχή καθοδήγησης σε διάφορους κρατικούς φορείς και αρχές. Τέλος, η Ακαδημία χορηγεί διάφορες υποτροφίες και βραβεία, τα οποία διατίθενται μέσω δωρεών τόσο από ιδιώτες όσο και από άλλους φορείς ([Ακαδημία Αθηνών](#)).

2.2 Ερευνητικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται από το κράτος

Τα πρώτα ερευνητικά ιδρύματα που εμφανίστηκαν στην Ελλάδα χρηματοδοτούνταν από το κράτος. Αυτό σημαίνει ότι την εποχή εκείνη το κράτος τα θεωρούσε απαραίτητα τόσο για την πρωτοποριακή επιστημονική έρευνα όσο και για τη συμβολή τους στη βελτίωση της χάραξης πολιτικής και, ως εκ τούτου, όφειλε να τους παράσχει βασικές υποδομές και προσωπικό. Επομένως, δεν χρειάζεται να εξαρτώνται από ερευνητικά έργα ή άλλη εξωτερική χρηματοδότηση για την επιβίωσή τους και μπορούν να διεξάγουν κάποια βασική έρευνα που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της εφαρμοσμένης έρευνας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα περισσότερα από αυτά προσελκύουν επίσης εξωτερική χρηματοδότηση και διαχειρίζονται πολυάριθμα ερευνητικά έργα. Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται τα σημαντικότερα ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα αυτής της κατηγορίας.

Το **Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών** (ΕΙΕ) ιδρύθηκε το 1958 με σκοπό την ανάπτυξη και την προώθηση νέων επιστημονικών γνώσεων μέσω της υλοποίησης διαφόρων ερευνητικών προγραμμάτων. Το ΕΙΕ λειτουργεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Αποτελείται από τρία ερευνητικά ιδρύματα:

1. το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών (ΙΙΕ), που έχει ως αντικείμενο την έρευνα της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ιστορίας του ελληνικού χώρου από την προϊστορική αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή·
2. το Ινστιτούτο Χημικής Βιολογίας (ΙΧΒ), το οποίο λειτουργεί ως κομβικό σημείο για την καινοτομία εκεί όπου τέμνονται οι τομείς της υγείας, της φαρμακευτικής έρευνας και της βιοτεχνολογίας· και
3. το Ινστιτούτο Θεωρητικής και Φυσικής Χημείας (ΙΘΦΧ), το οποίο εστιάζει στην υπολογιστική / θεωρητική χημεία και φυσική, με έμφαση στα νανοϋλικά και στις ηλεκτροχημικές εφαρμογές.

Το Ίδρυμα, του οποίου οι περισσότεροι υπάλληλοι είναι κάτοχοι διδακτορικών τίτλων, διαχειρίζεται περίπου 180 ερευνητικά έργα, ενώ φιλοξενεί επίσης νέους επιστήμονες που πραγματοποιούν διατριβές, διδακτορικές έρευνες (σε συνεργασία με ελληνικά πανεπιστήμια) και μεταδιδακτορικές εργασίες στο πλαίσιο έργων που χρηματοδοτούνται εξωτερικά. Το ΕΙΕ συμβάλλει επίσης σημαντικά στη μετατροπή των ερευνητικών γνώσεων σε μετρήσιμα κοινωνικά και οικονομικά αποτελέσματα, ενισχύοντας τη σύνδεση μεταξύ της εκπαιδευτικής αποστολής του και της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Πράγματι, η παροχή υπηρεσιών στη βιομηχανία, στις επιχειρήσεις και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα — παρότι όχι κατ' ανάγκην σε κρατικούς οργανισμούς και φορείς — αποτελεί κεντρικό στόχο του Ιδρύματος. Για τον σκοπό αυτό, εντοπίζει δυνητικούς χρήστες των υπηρεσιών και των προϊόντων του, ενώ παράλληλα υποστηρίζει ερευνητές στη συνεργασία τους με τη βιομηχανία ([Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών](#)).

Παρόμοιο χαρακτήρα έχει και το **Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών** (ΚΕΠΕ) που ιδρύθηκε το 1959. Το ΚΕΠΕ λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και το ερευνητικό του έργο εστιάζει στους εξής τομείς: α) μακροοικονομική ανάλυση και προβλέψεις, β) δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, γ) ανθρωπίνος πόρος και κοινωνικές πολιτικές και δ) κλαδικές αναλύσεις και πολιτικές. Το ΚΕΠΕ έχει παράγει πλούσιο ερευνητικό υλικό σχετικά με διάφορες πτυχές της ελληνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων μελετών για ορισμένα από τα βασικά ζητήματα που αντιμετώπισε η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ, όπως ο αντίκτυπος της αναδιάρθρωσης του χρέους και οι αξιολογήσεις των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Έχει επίσης εκπονήσει μελέτες και εκθέσεις κατόπιν ανάθεσης από διάφορα υπουργεία και άλλους φορείς, ενώ τα μέλη του έχουν ενίοτε παράσχει συμβουλευτικές υπηρεσίες στην ελληνική κυβέρνηση για πολλά θέματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής ([Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών](#)).

Στον τομέα των κοινωνικών επιστημών, ο σημαντικότερος ερευνητικός κόμβος που συνδέει την έρευνα με την πολιτική είναι το **Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών** (ΕΚΚΕ). Το ΕΚΚΕ ιδρύθηκε το 1959 και εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Βασικό έργο του ΕΚΚΕ είναι η διεξαγωγή και η προώθηση της κοινωνικής έρευνας σε ευρύ φάσμα θεμάτων, από τη συγκριτική πολιτική και την εκλογική συμπεριφορά έως την κοινωνιολογία. Επομένως, το ερευνητικό προσωπικό του αποτελείται κυρίως από εσωτερικούς ερευνητές διαφόρων επιστημονικών κλάδων. Βάσει της αποστολής του, το ΕΚΚΕ δημοσιεύει μελέτες σχετικές με την έρευνα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και εκδίδει την Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, το παλαιότερο περιοδικό κοινωνικών επιστημών της χώρας. Ταυτόχρονα, το ΕΚΚΕ αναλαμβάνει περιστασιακά έργα που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, υποστηρίζοντας έτσι τη λειτουργία του ελληνικού κράτους. Παρότι η τελευταία αυτή λειτουργία συνδέεται με συγκεκριμένα έργα, και ως εκ τούτου δεν συνδέεται με επίσημη διαδικασία αξιολόγησης πολιτικών, το ΕΚΚΕ έχει επανειλημμένως στρέψει την προσοχή σε κρίσιμα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, ενώ με την πάροδο του χρόνου έχει κατορθώσει να αναπτύξει εταιρικές σχέσεις με διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που είναι επίσης υπεύθυνοι για τον συντονισμό κόμβων εφαρμοσμένης έρευνας ([Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών](#)).

Το **Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου** (ΕΚΤ) είναι ένα ακόμη αξιοσημείωτο ίδρυμα, το οποίο ιδρύθηκε το 1980 με σκοπό τη συστηματικοποίηση της συλλογής και της διανομής των επιστημονικών, ερευνητικών και πολιτιστικών γνώσεων που παράγονται στη χώρα. Το ΕΚΤ λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη διάχυση γνώσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεδομένου ότι έχει οριστεί ως η εθνική αρχή του ελληνικού στατιστικού συστήματος για τις ευρωπαϊκές στατιστικές έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, λειτουργεί ως μηχανισμός επίσημης στατιστικής πληροφόρησης και παρακολούθησης δημόσιων πολιτικών. Το ΕΚΤ χρησιμοποιεί επίσης τεχνολογικές υποδομές και τεχνογνωσία αιχμής για να διασφαλίσει ότι το υλικό που σχετίζεται με την έρευνα (περιεχόμενο και δεδομένα) είναι πλήρως προσβάσιμο σε ολόκληρη την επιστημονική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών ιδρυμάτων του ΕΙΕ και των ομάδων εργασίας εθνικών και διεθνών οργανισμών. Οι προτεραιότητες του ΕΚΤ περιλαμβάνουν: α) τη συλλογή, την οργάνωση και τη διάδοση ηλεκτρονικού περιεχομένου και ψηφιακών υπηρεσιών (π.χ. ανάπτυξη και προσβασιμότητα του εθνικού αρχείου διδακτορικών διατριβών)· β) την παραγωγή ανεπεξέργαστων δεδομένων, περιγραφικών και επαγωγικών (RDI) στατιστικών στοιχείων και δεικτών και τη στενή συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), την Eurostat και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)· και γ) τη διασύνδεση της έρευνας και των επιχειρήσεων μέσω παροχής υπηρεσιών δικτύωσης για τις επιχειρήσεις και την επιστημονική κοινότητα ([Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου](#)). Τέλος, το ΕΚΤ εξέδωσε πρόσφατα δημοσίευση που ασχολείται με την έννοια του «τεκμηριωμένου σχεδιασμού δημόσιας πολιτικής» και επισημαίνει — μέσω περιπτώσεων μελέτης για την αξιολόγηση των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ για τη στήριξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας κατά τη διάρκεια του προγράμματος «Ορίζων 2020» (πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020) — τον τρόπο με τον οποίο το Κέντρο μπορεί να συνεισφέρει στοιχεία και δεδομένα για την αποτελεσματική σχεδίαση και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής ([ΕΚΤ 2021](#)).

Ένας πιο πρόσφατος αλλά σημαντικός φορέας που συνδέει την έρευνα με την παραγωγή πολιτικής είναι το **Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας** (ΕΛΙΔΕΚ). Το ίδρυμα συστάθηκε το 2016 με στόχο τη στήριξη νέων ερευνητών με την παροχή υποτροφιών σε υποψήφιους διδάκτορες, καθώς και με τη χρηματοδότηση μεταδιδακτορικών ερευνητικών έργων. Ο γενικός στόχος του Ιδρύματος είναι να προωθήσει την ενεργό συμμετοχή των ερευνητών στην πολιτική έρευνας και καινοτομίας της χώρας, αναστρέφοντας παράλληλα το φαινόμενο της εκροής επιστημόνων προς το εξωτερικό. Εκτός από τη χορήγηση υποτροφιών και τη χρηματοδότηση της αγοράς ερευνητικού εξοπλισμού, το ΕΛΙΔΕΚ υποστηρίζει επίσης νεοφυείς επιχειρήσεις που αξιοποιούν ερευνητικά αποτελέσματα. Μετά την ίδρυσή του, το ΕΛΙΔΕΚ προκήρυξε πολλές προσκλήσεις για διδακτορικούς και μεταδιδακτορικούς ερευνητές, και ορισμένοι από τους πλέον πρόσφατους κύκλους χρηματοδότησης εστίασαν στη διεπιστημονική μελέτη της νόσου COVID-19 και των επιπτώσεών της. Ακολουθώντας την αντίστοιχη ευρωπαϊκή

πρακτική, οι προσκλήσεις χρηματοδότησης του ΕΛΙΔΕΚ δίνουν μεγάλη έμφαση στον επιστημονικό και κοινωνικό αντίκτυπο των έργων, διευκολύνοντας έτσι τη σύνδεση μεταξύ έρευνας και πρακτικής ([Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας](#)).

Κατά τη δεκαετία του 1980 ιδρύθηκαν και άλλοι οργανισμοί, όπως το **Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών** (ΕΚΕΜ). Ωστόσο, η έρευνα που διενεργούν δεν ήταν, αυτή καθαυτή, προσανατολισμένη στην πολιτική, και η συμβολή τους ήταν κυρίως ακαδημαϊκή. Κατά τα έτη της κρίσης στη ζώνη του ευρώ και ως αποτέλεσμα των περικοπών του προϋπολογισμού, ορισμένοι οργανισμοί όπως το ΕΚΕΜ έκλεισαν, και μόνο οι μεγαλύτεροι και πιο σημαντικοί για την κρίση κατόρθωσαν να επιβιώσουν. Συνοψίζοντας, οι οργανισμοί αυτής της κατηγορίας είναι μη κερδοσκοπικοί και ιδρύονται συνήθως είτε ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που λειτουργούν για το δημόσιο συμφέρον (π.χ. το ΕΚΤ) είτε ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (π.χ. το ΕΚΚΕ). Ως εκ τούτου, μολονότι όλοι λειτουργούν υπό την εποπτεία διαφόρων υπουργείων, οι εργαζόμενοι που απασχολούνται σε αυτούς δεν είναι πάντοτε δημόσιοι υπάλληλοι. Ένα άλλο σημείο που αξίζει να επισημανθεί είναι ότι οι περισσότεροι τέτοιοι φορείς λειτουργούν πλέον υπό την αιγίδα του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, και όχι του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ή άλλων υπουργείων που φαίνεται ότι παρουσιάζουν μεγαλύτερη συνάφεια με το αντικείμενο των εργασιών τους, γεγονός που καταδεικνύει σαφώς τη μεταφορά γνώσεων στη βιομηχανία και στην καινοτομία. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι συχνά η ιδεολογική και κομματική τοποθέτηση επηρεάζει τις αποφάσεις για τη στελέχωση των ερευνητικών ιδρυμάτων που χρηματοδοτούνται από το κράτος, ιδίως σε σχέση με την επιλογή του προέδρου, ο οποίος συνήθως διορίζεται από τον αρμόδιο υπουργό, και των μελών του διοικητικού συμβουλίου, τα οποία μπορεί να εκπροσωπούν άλλα θεσμικά όργανα που ενδέχεται επίσης να αλλάξουν έπειτα από αλλαγή κυβέρνησης.

2.3 Εσωτερικές ερευνητικές δομές

Ορισμένα υπουργεία / δημόσιοι φορείς επεδίωξαν να δημιουργήσουν εσωτερικές ερευνητικές δομές ώστε να είναι σε θέση να αναπτύσσουν εξατομικευμένες προτάσεις για την έρευνα και την πολιτική. Ενώ ορισμένες από αυτές τις δομές έχουν μακροχρόνια παρουσία στο εσωτερικό των διοικητικών φορέων τους, η επιρροή τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής ποικίλλει από τον ένα τομέα πολιτικής στον άλλον και ανάλογα με την προσέγγιση και τον ανοικτό χαρακτήρα της πολιτικής ηγεσίας του αντίστοιχου υπουργείου.

Δύο εξέχοντες οργανισμοί αυτού του είδους στον οικονομικό τομέα είναι το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομώνων και το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή. Το **Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομώνων** (ΣΟΕ) άρχισε να λειτουργεί με τη σημερινή του μορφή το 1987 και αποτελεί συμβουλευτικό όργανο του Υπουργείου Οικονομικών. Η σημασία του αυξάνεται σε περιόδους κατά τις οποίες η οικονομία κατέχει υψηλή θέση στην ημερήσια διάταξη. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ, ενόσω η Ελλάδα χρειαζόταν να συμμετάσχει σε άκρως τεχνικές οικονομικές διαπραγματεύσεις, το ΣΟΕ διαδραμάτισε εξέχοντα ρόλο παρέχοντας εμπειρογνωσία στην ελληνική κυβέρνηση, ενώ ο πρόεδρός του ήταν συνήθως βασικό μέλος της ελληνικής διαπραγματευτικής ομάδας ([Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομώνων](#)). Στην περίπτωση του ΣΟΕ παρατηρείται το φαινόμενο της μεταπήδησης από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα και αντιστρόφως, δεδομένου ότι πολλοί από τους προέδρους του έχουν επίσης διατελέσει υπουργοί και αντιστρόφως.

Ο δεύτερος οργανισμός είναι το **Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή** (ΓΠΚΒ), το οποίο δημιουργήθηκε το 2010 ως εσωτερική μονάδα της Βουλής. Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θεσπίστηκαν με το πρώτο πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα. Ο ρόλος του είναι να παρακολουθεί την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού και να συντάσσει εκθέσεις σχετικά με τους δημοσιονομικούς στόχους που καθορίζονται σύμφωνα με τα μεσοπρόθεσμα πλαίσια δημοσιονομικής στρατηγικής ([Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή](#)). Το ΓΠΚΒ δημιουργήθηκε κατά το υπόδειγμα παρόμοιων ανεξάρτητων εσωτερικών φορέων, όπως το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κογκρέσου, προκειμένου να διασφαλιστεί η αμερόληπτη και ανεξάρτητη παρακολούθηση της οικονομίας και του προϋπολογισμού της χώρας.

Πέρα από τον οικονομικό τομέα, το **Υπουργείο Εξωτερικών** (ΥΠΕΞ) έχει δημιουργήσει τρεις εσωτερικές πλατφόρμες που αποσκοπούν στην παροχή εμπειρογνωσίας όσον αφορά τις πολύπλευρες δραστηριότητες του Υπουργείου. Αφενός, το ΥΠΕΞ απασχολεί αρκετούς **εμπειρογνώμονες από διάφορους τομείς** που θεωρούνται ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία του. Επισήμως, ο κλάδος των εμπειρογνομώνων στελεχώνεται με κατόχους μεταπτυχιακών τίτλων σε εξειδικευμένα θέματα ([MFA α](#)). Ο τελευταίος γύρος προσλήψεων πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2018 και οδήγησε στην πρόσληψη ενός εμπειρογνώμονα για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, ενός οικονομολόγου-στατιστικολόγου, ενός εμπειρογνώμονα για τις σχέσεις Ελλάδας-Ρωσίας και ενός εμπειρογνώμονα για τις επικοινωνίες ([MFA β](#)). Γενικά, ο αριθμός και η εξειδίκευση των θέσεων, καθώς και το χρονοδιάγραμμα των προσλήψεων, επαφίεται στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου.

Εκτός από τον κλάδο των εμπειρογνομόνων, το 1998 το ελληνικό ΥΠΕΞ ίδρυσε το Κέντρο Ανάλυσης και Σχεδιασμού (ΚΑΣ), το οποίο στη συνέχεια μετονομάστηκε σε **Κέντρο Σχεδιασμού Εξωτερικής Πολιτικής** (ΚΕΣΕΠ). Ειδικότερα, το ΚΕΣΕΠ λειτουργεί ως αυτόνομη μονάδα υπό την εποπτεία του υπουργού Εξωτερικών. Στόχος του είναι η διεξαγωγή αναλύσεων εξωτερικής πολιτικής και διεθνών σχέσεων, καθώς και επιστημονικών ερευνών για την υποστήριξη του Υπουργείου. Επικεφαλής του ΚΕΣΕΠ ορίζεται πρέσβης ή εμπειρογνώμονας-σύμβουλος του υπουργού που διαθέτει διδακτορικό δίπλωμα και έχει πραγματοποιήσει σχετικές δημοσιεύσεις. Οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΚΕΣΕΠ συντονίζονται από τον επιστημονικό διευθυντή του, που είναι καθηγητής πανεπιστημίου με συναφή εξειδίκευση. Το Κέντρο στελεχώνεται με μόνιμο προσωπικό διαφόρων κλάδων του Υπουργείου Εξωτερικών (διπλωματικός κλάδος, κλάδος εμπειρογνομόνων, κλάδος οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων, διοικητικό προσωπικό) και λειτουργεί σε συνεργασία με ομάδες εργασίας / μεικτές ειδικές ομάδες που αποτελούνται από προσωπικό του ΥΠΕΞ και ακαδημαϊκούς ([Κέντρο Σχεδιασμού Εξωτερικής Πολιτικής](#)). Τέλος, τον Ιούνιο του 2017 το ΥΠΕΞ συγκρότησε εκ νέου το **Επιστημονικό Συμβούλιο** προκειμένου να εξετάζει ειδικά νομικά ζητήματα και να υποβάλλει σχετικές προτάσεις. Το Συμβούλιο αποτελούσαν αρχικά από ακαδημαϊκούς με ειδίκευση στο διεθνές δίκαιο, το ναυτικό δίκαιο και το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ([MFA γ](#)).

Δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για τον βαθμό συμμετοχής των ανωτέρω τριών φορέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του ΥΠΕΞ. Ο κλάδος των εμπειρογνομόνων, από κοινού με τη Νομική Υπηρεσία του ΥΠΕΞ που ασχολείται με τα καθημερινά ζητήματα τα οποία συνδέονται με την εξωτερική πολιτική, φαίνεται ότι έχει ενσωματωθεί καλύτερα στη γενικότερη ιεραρχία, ενώ διαδραματίζει πιο δυναμικό ρόλο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Το ΚΕΣΕΠ, παρότι συμμετέχει ειδικότερα στο Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, φαίνεται ότι ασχολείται κυρίως με την υποβολή εκθέσεων για την έρευνα και με τον συντονισμό των ειδικών ομάδων / ομάδων εργασίας. Τέλος, το Επιστημονικό Συμβούλιο φαίνεται ότι είναι λιγότερο δραστήριο και ασκεί μικρότερη επιρροή αφότου επανιδρύθηκε το 2017, παρότι αρχικά αναμενόταν να παρέχει συμβουλές και να διατυπώνει συστάσεις για κρίσιμα και μακροπρόθεσμα ζητήματα που αφορούν το ελληνικό κράτος, όπως οι ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό.

Πέραν του τομέα της εξωτερικής πολιτικής, το ελληνικό κράτος έχει επίσης ιδρύσει εσωτερικό κέντρο επιστημονικής εμπειρογνομωσίας σε θέματα ασφάλειας. Το **Κέντρο Μελετών Ασφάλειας** (ΚΕΜΕΑ) ιδρύθηκε το 2005 από τον υπουργό Προστασίας του Πολίτη ως επιστημονικός, συμβουλευτικός και ερευνητικός οργανισμός του σχετικού υπουργείου. Κύριος στόχος του είναι η διεξαγωγή ερευνών και η εκπόνηση μελετών σχετικά με ζητήματα και πολιτικές που αφορούν την ασφάλεια, όπως η δημόσια τάξη, η τρομοκρατία, η πρόληψη του εγκλήματος, η διαχείριση των συνόρων και η αξιολόγηση κινδύνων. Το ΚΕΜΕΑ απασχολεί 175 επιστημονικούς και ερευνητικούς συνεργάτες με διαφορετικό ακαδημαϊκό υπόβαθρο και επαγγελματική εμπειρογνομωσία. Με την πάροδο των ετών, έχει κατορθώσει να αναπτύξει διακριτή παρουσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα του, συμμετέχοντας σε πολυάριθμα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Εκτός από τις ερευνητικές του δραστηριότητες, το ΚΕΜΕΑ λειτουργεί ως σημείο επαφής με διάφορους ευρωπαϊκούς οργανισμούς στον τομέα της ασφάλειας ([Κέντρο Μελετών Ασφάλειας](#)).

Εκτός από τις εν λόγω εσωτερικές ερευνητικές δομές, υπάρχει **ειδικό επιστημονικό προσωπικό** στο σύνολο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, σε διάφορα υπουργεία και τοπικές αρχές. Οι εν λόγω επιστημονικοί εμπειρογνώμονες προσλαμβάνονται με συμβάσεις αορίστου ή ορισμένου χρόνου με βάση τα προσόντα τους, δηλαδή την πείρα που διαθέτουν και τις επιστημονικές δημοσιεύσεις που έχουν πραγματοποιήσει. Ο αριθμός και η εξειδίκευσή τους τελούν υπό τη διακριτική ευχέρεια του αντίστοιχου υπουργείου και υπόκεινται σε δημοσιονομικούς περιορισμούς. Ωστόσο, η ενσωμάτωση των εν λόγω εμπειρογνομόνων στα υπουργεία και σε άλλους θεσμικούς φορείς φαίνεται πως είναι μάλλον αναποτελεσματική, καθώς δεν υπάρχει σαφής περιγραφή των συγκεκριμένων καθηκόντων που υποτίθεται ότι αναλαμβάνουν, με αποτέλεσμα συχνά να εκτελούν μη επιστημονικά καθήκοντα. Επιπλέον, δεν υπάρχει ενιαία οργάνωση που να τους εκπροσωπεί και παρατηρείται επίσης έλλειψη γνώσεων εκ μέρους των υπευθύνων χάραξης πολιτικής ως προς το πώς θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν το εν λόγω προσωπικό στο καθημερινό τους έργο.

Οι υπουργοί και οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας βασίζονται επίσης σε μεγάλο βαθμό στις πολιτικές συμβουλές και τις συμβουλές πολιτικής των **συμβούλων-συνεργατών** οι οποίοι, σύμφωνα με τον νόμο 4622/2019, υπηρετούν σε θεσμοθετημένα «πολιτικά γραφεία» (πρωθυπουργών) και «ιδιαίτερα γραφεία» (υπουργών). Αφότου ιδρύθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, τα γραφεία αυτά έχουν κυριαρχήσει στο σύστημα παροχής συμβουλών πολιτικής στη χώρα και διαθέτουν εκτεταμένη πολιτική επιρροή τόσο στα αρχικά (καθορισμός των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, διαμόρφωση πολιτικής, λήψη αποφάσεων) όσο και στα τελικά στάδια (παρακολούθηση και αξιολόγηση) του κύκλου πολιτικής. Οι σύμβουλοι στα γραφεία αυτά, οι οποίοι διορίζονται με διαφορετικούς τίτλους (ειδικοί σύμβουλοι, επιστημονικοί συνεργάτες κ.λπ.), είναι κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, «διαχειριστές πολιτικής, όχι εμπειρογνώμονες», οι οποίοι καθοδηγούν την πολιτική και τη δικτύωση με άλλα μέλη του πολιτικού προσωπικού σε μια κατακερματισμένη εκτελεστική κεντρική κυβέρνηση (Γκούγκλας, 2015). Ως εκ τούτου, ασκούν βασικές συντονιστικές λειτουργίες και διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτικής. Η επιρροή των

εν λόγω συμβούλων-συνεργατών στους υπουργούς και στους πρωθυπουργούς βασίζεται στην εμπιστοσύνη (Γκούγκλας, 2018). Με εξαίρεση τους εμπειρογνώμονες συμβούλους-συνεργάτες (π.χ. επικεφαλής οικονομικός σύμβουλος, νομικός εμπειρογνώμονας κ.λπ.), οι περισσότεροι σύμβουλοι-συνεργάτες επηρεάζουν τον βαθμό στον οποίον οι υπουργοί αξιοποιούν τις επιστημονικές ή άλλες εξειδικευμένες γνώσεις που παράγονται στο πλαίσιο του οικοσυστήματος γνώσεων. Αυτό συμβαίνει είτε ανοικτά μέσω αμφισβήτησης των επιστημονικών συμβουλών είτε με πιο συγκαλυμμένο τρόπο μέσω πολιτικοποίησης της διαδικασίας χάραξης πολιτικής (π.χ. ρύθμιση της πρόσβασης στους πολιτικούς).

Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα αναθέτει πολυάριθμες μελέτες σε **ιδιωτικούς συμβούλους και δημόσια ερευνητικά κέντρα** προκειμένου να συγκεντρώσει στοιχεία για τη βελτίωση της χάραξης πολιτικής σε τομείς όπως η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η κοινωνική πολιτική, η πολιτική υγείας κ.λπ. Κατά κανόνα, οι μελέτες αυτές είτε χρησιμοποιούνται σπάνια είτε χάνονται με την πάροδο του χρόνου. Σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού, το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ανακοίνωσε, τον Μάρτιο του 2012, τη δημιουργία βάσης δεδομένων για όλες τις μελέτες του δημόσιου τομέα, είτε έχουν ανατεθεί εξωτερικά είτε έχουν εκπονηθεί εσωτερικά.

Υπεύθυνη για τη συγκέντρωση, τη διάδοση και την υποβολή προτάσεων για την αξιοποίησή τους είναι η **Μονάδα Τεκμηρίωσης και Καινοτομίας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης** (ΕΚΔΔΑ). Έχει δημιουργηθεί σχετικό ψηφιακό αποθετήριο, παρότι η χρησιμότητα και η χρήση του από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής δεν έχουν αξιολογηθεί ακόμη (βλ. [Ψηφιακό Αποθετήριο ΕΚΔΔΑ](#)).

Συνολικά, παρατηρούμε μια διαφορά μεταξύ των υπουργείων που επιδιώκουν να ομαδοποιήσουν τους ερευνητικούς τους πόρους με σκοπό τη διευκόλυνση συνεργειών και την κατάρτιση ολοκληρωμένων προτάσεων πολιτικής και εκείνων που επιλέγουν να αναθέτουν έρευνες σε μεμονωμένους εμπειρογνώμονες με βάση τις ανάγκες τους. Οι εμπειρογνώμονες που προσλαμβάνονται σε υπουργεία και τοπικές αρχές χωρίς τέτοιες οργανωμένες πλατφόρμες είναι συνήθως απομονωμένοι εντός του ευρύτερου διοικητικού πλαισίου και έχουν περιορισμένες πιθανότητες να επηρεάσουν τη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Ενώ η συμβολή των εσωτερικών ερευνητικών φορέων στον σχεδιασμό πολιτικών εξακολουθεί να εξαρτάται από πολλαπλές μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου πολιτικοποίησης εντός του υπουργείου ή του επειγόντος χαρακτήρα της πολιτικής, είναι αναμφισβήτητο ότι οι διαρθρωμένες ερευνητικές πλατφόρμες είναι πιο αποτελεσματικές και ασκούν μεγαλύτερη επιρροή σε σύγκριση με τους μεμονωμένους εμπειρογνώμονες. Εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις όσον αφορά την ενσωμάτωση των προτάσεων πολιτικής των ανωτέρω φορέων στην καθημερινή χάραξη πολιτικής των υπουργείων.

2.4 Ειδικές επιτροπές, συμβούλια, ομάδες εμπειρογνομένων, ειδικές ομάδες και ομάδες εργασίας

Η εφαρμογή τεκμηριωμένων πολιτικών κατά τη διάρκεια κρίσεων δεν είναι αυτονόητη και αποτελεί όντως πολιτική επιλογή. Δεδομένου ότι η πληροφόρηση για τη φύση και τις επιπτώσεις των κρίσεων είναι περιορισμένη, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να αποκλίνουν από τις συνήθεις πολιτικές διαβουλεύσεις τους και να αναζητούν συμβουλές για τις τεχνικές πτυχές του προβλήματος που παρουσιάζεται. Αυτό συνέβη εν πολλοίς με την ελληνική κυβέρνηση κατά την πρώτη φάση της κρίσης λόγω COVID-19. Η κυβέρνηση έπρεπε να αποφασίσει σχετικά με τα βέλτιστα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας λαμβάνοντας υπόψη πληθώρα μεταβλητών, συμπεριλαμβανομένων της σοβαρότητας και της μεταδοτικότητας του ιού, των δυνατοτήτων του τομέα της υγείας, του κόστους της θεραπείας, και των οικονομικών, κοινωνικών και ψυχολογικών επιπτώσεων των διαφόρων στρατηγικών περιορισμού.

Η Επιτροπή Εμπειρογνομένων Δημόσιας Υγείας βρέθηκε στο επίκεντρο της αντιμετώπισης της κρίσης ήδη από τον Φεβρουάριο του 2020. Οι πολιτικές της κυβέρνησης για την ανάσχεση της κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της έγκαιρης απαγόρευσης της κυκλοφορίας, βασίστηκαν στις οδηγίες της εν λόγω επιτροπής, και η επικοινωνιακή στρατηγική της επικεντρώθηκε επίσης στην παρουσίαση επιστημονικών στοιχείων. Η επιτροπή συνήθως αντικατόπτριζε τις επικρατούσες απόψεις της διεθνούς ιατρικής κοινότητας και διαβίβαζε τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές που σύστηναν οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί, π.χ. ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC). Υπό αυτό το πρίσμα, λειτούργησε ως το επίσημο σημείο επαφής μεταξύ των διεθνών οργανισμών εμπειρογνομένων και του ελληνικού κράτους. Στη συνέχεια, ο επικεφαλής της επιτροπής, καθηγητής παθολογίας και λοιμωξιολογίας, Σ. Τσιόδρας, ορίστηκε εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας για την νόσο COVID-19, ενώ ο εκ των πραγμάτων επικεφαλής των προσπαθειών για τη διαχείριση της κρίσης, δηλαδή ο προϊστάμενος της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και Διαχείρισης Κρίσεων, Ν. Χαρδαλιάς, είχε ομαλή και στενή συνεργασία μαζί του.

Η επιτροπή αποτελούνταν από τριάντα περίπου επιστήμονες του τομέα της υγείας, στους οποίους περιλαμβάνονταν ιατροί και επιδημιολόγοι, επαγγελματίες της υγείας και ακαδημαϊκοί. Ενώ η εφαρμογή αυστηρών ιατρικών συμβουλών κατά την έναρξη της πανδημίας αποδείχθηκε επιτυχής στρατηγική, η τακτική αυτή διακόπηκε καθώς παρατεινόταν η κρίση και συσσωρευόταν η κόπωση. Στην πραγματικότητα, στην επιτροπή δεν περιλαμβάνονταν κοινωνιολόγοι και άλλοι εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα μπορούσαν να παράσχουν συμβουλές σχετικά με προβλήματα συμμόρφωσης, γεγονός που μείωσε την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων ιατρικών συμβουλών κατά τη διάρκεια των επόμενων φάσεων της πανδημίας (Λαδή, Αγγέλου & Παναγιωτάτου, 2021).

Ωστόσο, η πρακτική της συγκέντρωσης εμπειρογνώμωνων για την εξέταση των αιτίων και των πολιτικών που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ως αντίδραση σε περίπτωση κρίσης εφαρμοζόταν πριν από την πανδημία. Το 2018 συστάθηκε ειδική επιτροπή προκειμένου να εξετάσει τα διαρθρωτικά αίτια που οδήγησαν στις δασικές πυρκαγιές στο Μάτι, παράκτιο προάστιο της Αθήνας. Εκτός από τα αίτια του περιστατικού αυτού, η ειδική επιτροπή υπέβαλε επίσης προτάσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης παρόμοιων συμβάντων στο μέλλον. Η επιτροπή συστάθηκε υπό την αιγίδα της ελληνικής κυβέρνησης και τελούσε υπό τη διαχείριση του Παγκόσμιου Κέντρου Παρακολούθησης Πυρκαγιών (GFMC). Αποτελούνταν από έξι μέλη, όλα εμπειρογνώμονες στους τομείς της δασοκομίας, της διαχείρισης δασών και της πυρόσβεσης. Κατά τη διάρκεια της πεντάμηνης λειτουργίας της, η επιτροπή πραγματοποίησε συνεντεύξεις με εβδομήντα τρεις εμπειρογνώμονες, τόσο ακαδημαϊκούς όσο και επαγγελματίες, ενώ συναντήθηκε επίσης με σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Ταυτόχρονα, η επιτροπή επιχειρήσε να διεξάγει συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης με όλους τους κρατικούς οργανισμούς και τα υπουργεία που ασχολούνταν με τη διαχείριση των δασών και την πυρόσβεση. Υπό αυτό το πρίσμα, καταβλήθηκε σαφής προσπάθεια προκειμένου να συνδεθούν οι εργασίες της επιτροπής με τον σχεδιασμό πολιτικής. Πέραν του ότι επισήμανε τον πολλαπλασιασμό των δασικών πυρκαγιών τα τελευταία χρόνια, η έκθεση που εκδόθηκε το 2019 εντόπισε επίσης μακροπρόθεσμες αδυναμίες πολιτικής όσον αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών ([Παγκόσμιο Κέντρο Παρακολούθησης Πυρκαγιών, 2019](#)). Παρότι η υφιστάμενη κυβέρνηση επιδίωξε να υποβάλει σχέδιο που να λαμβάνει υπόψη τα εν λόγω διδάγματα, οι δασικές πυρκαγιές του 2021 καταδεικνύουν ότι αυτό επιτεύχθηκε μόνο εν μέρει. Αυτό ισχύει διότι και πάλι παρατηρήσαμε την εμφάνιση πολυάριθμων δασικών πυρκαγιών που κατέστρεψαν μεγάλα δάση και περιουσίες, χωρίς ωστόσο να υπάρξουν ανθρώπινες απώλειες αυτήν τη φορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η τάση διαβούλευσης με εμπειρογνώμονες όσον αφορά τη διαχείριση κρίσεων κερδίζει έδαφος στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Αυτό συνιστά σαφώς εγκατάλειψη του προηγούμενου μοντέλου διαχείρισης κρίσεων και χάραξης πολιτικής στη χώρα, καθώς κατά το παρελθόν οι εμπειρογνώμονες διαδραμάτιζαν συνήθως περιθωριακό ρόλο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής και η συμμετοχή τους εξαρτιόταν κυρίως από τους πολιτικούς δεσμούς τους (Λαδή, 2020). Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για να αποκαλυφθεί το επίπεδο δημόσιας προβολής που είχαν οι επιτροπές εμπειρογνώμωνων κατά τη διάρκεια των πρόσφατων κρίσεων, καθώς και το επίπεδο ελέγχου στο οποίο υπόκειντο οι συμβουλές τους. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι οι γνωμοδοτήσεις τους ετίθεντο συνήθως στη διάθεση του ευρέος κοινού, κάτι που μάλλον δεν ίσχυε για τα πρακτικά των συνεδριάσεών τους, και ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ο «έλεγχος» είχε τη μορφή συνήθους κριτικής εκ μέρους της αντιπολίτευσης. Εκτός από τις επιτροπές που σχετίζονται με κρίσεις, εντοπίσαμε επίσης φορείς εμπειρογνώμωνων που δημιουργήθηκαν με σκοπό τη διατύπωση λύσεων πολιτικής για την αντιμετώπιση ευρύτερων προκλήσεων. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η πρόσφατη επιτροπή Πισσαρίδη (2020) για τη σύνταξη ενός σχεδίου μελλοντικής ανάπτυξης για την Ελλάδα και η επιτροπή Σηράου (1996) για τη μακροπρόθεσμη οικονομική πολιτική. Προηγούμενες προσπάθειες για την εφαρμογή ενός είδους τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής για επικείμενα προβλήματα απέτυχαν. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν οι πολλαπλές αποτυχημένες απόπειρες μεταρρύθμισης του ελληνικού συνταξιοδοτικού συστήματος που θα το καθιστούσαν οικονομικά βιώσιμο. Συνολικά, διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις παρέβλεψαν τις συμβουλές των εμπειρογνώμωνων και επέλεξαν να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούσαν κυρίως στην παράταση της υφιστάμενης κατάστασης χωρίς να διαταράσσουν τις πολιτικές ισορροπίες (Τίνιος, 2013· Τραντίδης, 2016).

Η επιτροπή Πισσαρίδη αποτελούνταν από περιορισμένο αριθμό γνωστών οικονομολόγων υπό την προεδρία του καθηγητή Σερ Χριστόφορου Πισσαρίδη, ο οποίος βραβεύτηκε το 2010 με το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών. Ο Έλληνας πρωθυπουργός ανέθεσε στην επιτροπή να εκπονήσει ένα σχέδιο βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Η έκθεση ανατέθηκε στο πλαίσιο της εξόδου της Ελλάδας από τη στενή παρακολούθηση που συνεπάγονταν τα μνημόνια συνεργασίας. Η εκτενής έκθεση, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2020, περιλαμβάνει επισκόπηση των προκλήσεων που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία και διατυπώνει επίσης λεπτομερείς προτάσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισής τους από την κυβέρνηση ([Επιτροπή Πισσαρίδη, 2020](#)). Ενώ η πανδημία COVID-19 άλλαξε τον οικονομικό σχεδιασμό της κυβέρνησης, ορισμένες προτάσεις της εν λόγω έκθεσης συμπεριλήφθηκαν στην ελληνική πρόταση σε σχέση με τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Παρότι ο βαθμός στον οποίο θα ακολουθηθεί η έκθεση Πισσαρίδη στο μέλλον παραμένει

αμφίβολος, η αξιοποίησή της σε σχέση με τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει ορισμένα θετικά πρώτα σημάδια.

Μολονότι η έκθεση Πισσαρίδη φαίνεται ότι επηρέασε τη χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής, δεν συνέβη το ίδιο και με το έργο της επιτροπής Σπράου το 1996. Η επιτροπή είχε την επίσημη ονομασία «Επιτροπή για τη μελέτη της μακροπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής» και λειτούργησε υπό την προεδρία του Γιάννη Σπράου, ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Τα επτά μέλη της επιτροπής ήταν οικονομολόγοι που υπηρετούσαν ως σύμβουλοι του πρωθυπουργού και διαφόρων υπουργών, ανώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών και της Τράπεζας της Ελλάδος και ένας ακαδημαϊκός. Επίσημος στόχος της επιτροπής ήταν να εξετάσει τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και να υποβάλει σχετικές εκθέσεις στον πρωθυπουργό. Παρότι συντάξε επτά εκθέσεις, η έκθεση σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος προσέλκυσε σε μεγάλο βαθμό την προσοχή του κοινού, καθώς πρότεινε μια ουσιαστική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Η έκθεση αυτή όχι μόνο εξέτασε τη μη βιώσιμη κατάσταση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, αλλά πρότεινε επίσης εναλλακτικές λύσεις πολιτικής προκειμένου να αλλάξει αυτή η κατάσταση. Ωστόσο, η αντίδραση των κοινωνικών εταίρων και των ομάδων ειδικών συμφερόντων οδήγησε στην εγκατάλειψη του σχεδίου και στην έγκριση μιας πιο ήπιας εκδοχής της έκθεσης (Featherstone, Καζαμίας & Παπαδημητρίου, 2001).

Το ιστορικό της έκθεσης Σπράου αναδεικνύει ένα ευρύτερο φαινόμενο: στην Ελλάδα η αξιοποίηση της έρευνας για τη χάραξη πολιτικής είναι κατά παράδοση πολιτικοποιημένη. Η ανάθεση ερευνών και η εφαρμογή των σχετικών προτάσεων ενδέχεται εν τέλει να σκοντάψει σε περιορισμούς που οφείλονται σε πολιτικές παραμέτρους ή στην κοινή γνώμη. Είναι χαρακτηριστικό ότι η έκθεση Πισσαρίδη δημοσιεύθηκε όταν η ελληνική οικονομία φαινόταν να είναι έτοιμη για ένα νέο ξεκίνημα έπειτα από μια δεκαετία υπό όρους δανειοδότησης. Επιπλέον, συνδυάστηκε με μια γενναιόδωρη δέσμη χρηματοδότησης από την ΕΕ η οποία υπόκειται σε ελάχιστους όρους. Αντιθέτως, η έκθεση Σπράου δημοσιεύθηκε σε μια περίοδο που χαρακτηριζόταν από ήπιους δημοσιονομικούς περιορισμούς και φθηνή δανειοδότηση, κατά την οποία οι κοινωνικοί εταίροι διατηρούσαν σε μεγάλο βαθμό την επιρροή τους. Ως αποτέλεσμα, οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις, που ήταν επώδυνες και συνεπάγονταν αυξημένο πολιτικό κόστος, εγκαταλείφθηκαν υπό την πίεση ομάδων ειδικών συμφερόντων.

2.5 Ερευνητικοί και τεχνολογικοί οργανισμοί

Μια σημαντικότητα, αν όχι η πιο σημαντική, ομάδα ερευνητικών δομών όσον αφορά την διατύπωση προτάσεων πολιτικής και τον αντίκτυπο, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, στη χάραξη πολιτικής είναι αυτή που αποτελείται από οργανισμούς και ιδρύματα έρευνας και τεχνολογίας. Στην πλειονότητά τους αυτά λειτουργούν υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και, δεδομένης της αδιαμφισβήτητης εξειδίκευσης και εμπειρογνώσιάς τους σε διάφορους επιστημονικούς τομείς, τα αποτελέσματα της έρευνάς τους είναι έγκυρα και, ως εκ τούτου, δύσκολο να αγνοηθούν κατά τον σχεδιασμό της πολιτικής.

Καταρχάς, το **Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας** (ΕΣΕΤΕΚ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή πολιτικής. Το ΕΣΕΤΕΚ είναι το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο του κράτους σε ό,τι αφορά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία. Λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και αποτελείται από έντεκα μέλη, τόσο ακαδημαϊκούς όσο και επαγγελματίες. Το Συμβούλιο έχει την ευθύνη να διατυπώνει προτάσεις πολιτικής σύμφωνα με τα σχετικά ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα και πρακτικές, ενώ έχει επίσης καθήκον να συντάσσει και να δημοσιεύει την ετήσια έκθεση στρατηγικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία. Επιπροσθέτως, το Συμβούλιο υποβάλλει προτάσεις σχετικά με τον τρόπο κατανομής των κονδυλίων για την πολιτική έρευνας και καινοτομίας του κράτους. Ο τελευταίος αυτός στόχος συνδέεται στενά με τον ευρύτερο κοινωνικό αντίκτυπο του έργου ή των δράσεων που χρηματοδοτούνται. Ταυτόχρονα, το ΕΣΕΤΕΚ έχει ως στόχο να διευκολύνει την χρήση των αποτελεσμάτων της έρευνας από τους επιχειρηματίες και τον ιδιωτικό τομέα, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τα αποτελέσματα αυτά για τη στήριξη των παραγωγικών τομέων της εθνικής οικονομίας. Τέλος, ένα διακριτό μέρος της αποστολής του ΕΣΕΤΕΚ σχετίζεται με τη στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων ([Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας](#)).

Στον τομέα των εφαρμοσμένων επιστημών, ένα από τα πλέον ενεργά και φημισμένα ερευνητικά κέντρα είναι το **Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος»**, που ιδρύθηκε το 1961. Παρόλο που αρχικά ασχολούνταν αποκλειστικά με την πυρηνική έρευνα, το κέντρο «Δημόκριτος» φιλοξενεί σήμερα πέντε ινστιτούτα που διεξάγουν έρευνα σε διάφορους επιστημονικούς τομείς: α) το Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών (ΙΠΤ), β) το Ινστιτούτο Βιοεπιστημών και Εφαρμογών (ΙΒΕ), γ) το Ινστιτούτο Πυρηνικής και Σωματιδιακής Φυσικής (ΙΠΣΦ), δ) το Ινστιτούτο Νανοεπιστήμης και Νανοτεχνολογίας (ΙΝΝ) και ε) το Ινστιτούτο Πυρηνικών και Ραδιολογικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Ενέργειας και Ασφάλειας (ΙΠΡΕΤΕΑ). Το κέντρο «Δημόκριτος» λειτουργεί υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και

Επενδύσεων και διοικείται από διοικητικό συμβούλιο, το οποίο συμβουλευείται με τη σειρά του ένα επιστημονικό συμβούλιο για θέματα που αφορούν τη στρατηγική έρευνας, τη μεταφορά τεχνολογίας και την υποστήριξη της καινοτομίας. Σήμερα, το Κέντρο απασχολεί περίπου 180 ερευνητές σε μόνιμες θέσεις και σε θέσεις που οδηγούν σε μονιμότητα, καθώς και πάνω από 500 υπαλλήλους ερευνητές, συμπεριλαμβανομένων διδακτορικών φοιτητών του τομέα των φυσικών επιστημών οι οποίοι εργάζονται σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ελληνικό κράτος, την Ευρωπαϊκή Ένωση ή το κέντρο «Δημόκριτος» σε συνεργασία με ιδιωτικές βιομηχανίες και κοινωνοφελείς οργανισμούς όπως το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος ([Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος»](#)).

Ένας άλλος σημαντικός ερευνητικός και τεχνολογικός κόμβος, ο οποίος έχει αποκτήσει παγκόσμια φήμη ως κέντρο έρευνας υψηλού επιπέδου τα τελευταία χρόνια, είναι το **Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας** (ΙΤΕ). Το ΙΤΕ ιδρύθηκε το 1983 με στόχο την ενίσχυση της μάθησης, της έρευνας και της καινοτομίας στο πλαίσιο της προώθησης της περιφερειακής, εθνικής και ευρωπαϊκής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Όπως και το κέντρο «Δημόκριτος», το ΙΤΕ υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Τα οκτώ ερευνητικά ινστιτούτα του, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στην Κρήτη, διεξάγουν έρευνα αιχμής σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως η ιατρική ακριβείας, η ρομποτική, η νανοτεχνολογία και οι τηλεπικοινωνίες. Το ΙΤΕ αποτελείται από τα εξής ινστιτούτα: α) το Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής & Λέιζερ (ΙΗΔΛ), που ασχολείται με τα λέιζερ, τη φωτονική και τη μικροηλεκτρονική, β) το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας (ΙΜΒΒ), που ασχολείται με τη γενετική και τη βιοπληροφορική, γ) το Ινστιτούτο Πληροφορικής (ΙΠ), δ) το Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών (ΙΥΜ), ε) το Ινστιτούτο Αστροφυσικής (ΙΑ), που ασχολείται επίσης με την αστρονομία, στ) το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών (ΙΜΣ), ζ) το Ινστιτούτο Πετρελαϊκής Έρευνας (ΙΠΕ) και η) το Ινστιτούτο Επιστημών Χημικής Μηχανικής (ΙΕΧΜΗ). Εκτός από τα προαναφερθέντα ινστιτούτα, το ΙΤΕ έχει επίσης ιδρύσει το δίκτυο ΠΡΑΞΗ, με στόχο τη γεφύρωση της έρευνας και της βιομηχανίας στην Ελλάδα μέσω της παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης και διαβούλευσης για θέματα που αφορούν τη μεταφορά τεχνολογίας και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, καθώς και το Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Κρήτης (ΕΤΕΠ-Κ). Το Πάρκο αυτό, που καταλαμβάνει έκταση 2 000 τ.μ., έχει στεγάσει πάνω από εξήντα νεοφυείς εταιρείες και εταιρείες-νεοβλαστούς από την ίδρυσή του το 1995, στις οποίες έχει παράσχει τα αναγκαία μέσα για να υλοποιήσουν τις επιχειρηματικές τους ιδέες. Επιπλέον, στις εγκαταστάσεις του ΕΤΕΠ-Κ έχουν υλοποιηθεί αρκετά έργα που χρηματοδοτούνται από περιφερειακές, εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές ([Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας](#)).

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί το **Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης** (ΕΚΕΤΑ) δεδομένου ότι συγκαταλέγεται στα 20 κορυφαία ερευνητικά ιδρύματα της ΕΕ όσον αφορά τη συμμετοχή σε επιχορηγήσεις ανταγωνιστικής έρευνας. Το ΕΚΕΤΑ, που ιδρύθηκε το 2000, είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα το οποίο λειτουργεί, όπως και οι προαναφερθέντες φορείς, υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών του προέρχεται από διμερείς συμβάσεις βιομηχανικής έρευνας (30 %), επιχορηγήσεις ανταγωνιστικής έρευνας (60 %) και κρατική χρηματοδότηση (10 %). Αποστολή του ΕΚΕΤΑ είναι η διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας υψηλής ποιότητας, η προώθηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας, η ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών και η δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων με εθνικά και διεθνή ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, καθώς και με τη βιομηχανία. Τα νέτα ινστιτούτα του ΕΚΕΤΑ, δηλαδή α) το Ινστιτούτο Τεχνικής Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (ΙΔΕΠ), β) το Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΙΠΤΗΛ), γ) το Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (ΙΜΕΤ), δ) το Ινστιτούτο Εφαρμοσμένων Βιοεπιστημών (ΙΝΕΒ) και ε) το Ινστιτούτο Βιο-οικονομίας και Αγρο-τεχνολογίας (ΙΒΟ), διεξάγουν έρευνα σε τομείς όπως η ενέργεια, το περιβάλλον, η βιομηχανία, οι χημικές και βιοχημικές διεργασίες, οι τεχνολογίες των τηλεπικοινωνιών, η πληροφορική και οι επικοινωνίες, οι μεταφορές και η βιώσιμη κινητικότητα, η υγεία, η αγροτεχνολογία, η βιοϊατρική κ.λπ. Το ίδρυμα έχει λάβει διάφορα βραβεία, ενώ τα 700 περίπου άτομα που απασχολούνται στο ΕΚΕΤΑ, τα περισσότερα από τα οποία είναι επιστήμονες, έχουν παραγάγει ερευνητικό έργο με σημαντικό επιστημονικό αντίκτυπο ([Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης](#)).

Το **Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών** (ΕΛΚΕΘΕ) είναι ένα άλλο εξειδικευμένο κρατικό ερευνητικό κέντρο που τελεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Ιδρύθηκε το 1985 ως διάδοχος του Ινστιτούτου Ωκεανογραφικών και Αλιευτικών Ερευνών (ΙΩΚΑΕ), το οποίο είχε συσταθεί μετά τη συγχώνευση του Υδροβιολογικού Ινστιτούτου της Ακαδημίας Αθηνών και του Εργαστηρίου Αλιευτικών Ερευνών το 1965. Τα τρία ινστιτούτα του ΕΛΚΕΘΕ, και συγκεκριμένα α) το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας, Βιοτεχνολογίας και Υδατοκαλλιέργειας (ΙΘΑΒΒΥΚ), β) το Ινστιτούτο Θαλάσσιων Βιολογικών Πόρων και Εσωτερικών Υδάτων (ΙΘΑΒΙΠΕΥ) και γ) το Ινστιτούτο Ωκεανογραφίας (ΙΩ) διεξάγουν επιστημονική και τεχνολογική έρευνα σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με τη θάλασσα, όπως: η υδρόβια βιοποικιλότητα, η υδατοκαλλιέργεια, η γενετική πληθυσμών και η γονιδιωματική θαλάσσιων οργανισμών, ο ρόλος της κλιματικής αλλαγής στην εξέλιξη των υδάτινων οικοσυστημάτων, οι επιπτώσεις των φυσικών και ανθρωπογενών πιέσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον κ.λπ. Η αποστολή του Κέντρου περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προστασία και τη διατήρηση της υδρόσφαιρας και των οργανισμών της, την προώθηση της βιώσιμης εκμετάλλευσης των θαλάσσιων

βιολογικών και άλλων πόρων και την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που σχετίζονται με την υδρόσφαιρα. Το ΕΛΚΕΘΕ διαδραματίζει επίσης γνωμοδοτικό ρόλο, καθώς διαβουλεύεται με τις περιφερειακές, εθνικές, μεσογειακές και ενωσιακές αρχές σχετικά με την πετρελαϊκή ρύπανση από θαλάσσιες δραστηριότητες και ατυχήματα, την αλιευτική πολιτική, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και διαχείριση και την εφαρμογή της θαλάσσιας στρατηγικής ([Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών](#)).

Τέλος, το **Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών** (ΕΑΑ), το παλαιότερο ερευνητικό ινστιτούτο όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη γενικότερα, συμβάλλει επίσης σημαντικά στη σύνδεση μεταξύ έρευνας και παραγωγή πολιτικής. Το ΕΑΑ ιδρύθηκε το 1842 και λειτουργεί επίσης υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Διεξάγει έρευνα στους τομείς της αστρονομίας, της αστροφυσικής, των διαστημικών εφαρμογών, του περιβάλλοντος, της ενέργειας, της μετεωρολογίας, της υδρολογίας, της σεισμολογίας, της φυσικής του εσωτερικού της γης, της εφαρμοσμένης γεωφυσικής και της γεωδυναμικής. Το ΕΑΑ εκτελεί τις ερευνητικές του δραστηριότητες μέσω των τριών ινστιτούτων του: α) του Ινστιτούτου Αστρονομίας, Αστροφυσικής, Διαστημικών Εφαρμογών και Τηλεπισκόπησης, β) του Ινστιτούτου Ερευνών Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης και γ) του Γεωδυναμικού Ινστιτούτου. Εκτός από τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας στους ανωτέρω τομείς, και τα τρία Ινστιτούτα προσφέρουν μεταπτυχιακά μαθήματα (MSc) σε συνεργασία με ελληνικά πανεπιστήμια και άλλα ερευνητικά κέντρα. Επιπλέον, τα ερευνητικά αποτελέσματα του ΕΑΑ ασκούν πρακτική επίδραση στην πολιτική, καθώς χρησιμοποιούνται για τη στήριξη εφαρμογών οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Το ΕΑΑ παρέχει επίσης συμβουλές και καθοδήγηση στην ελληνική κυβέρνηση και σε άλλους θεσμικούς φορείς σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης του συστήματος παρακολούθησης της χώρας όσον αφορά απρόβλεπτα γεγονότα και καταστροφές, όπως σεισμοί, τσουνάμι και δασικές πυρκαγιές ([Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών](#)).

2.6 Μεμονωμένοι σύμβουλοι

Παρά την ύπαρξη αρκετών εσωτερικών ερευνητικών κέντρων, η ελληνική δημόσια διοίκηση αναθέτει επίσης μελέτες, είτε μέσω διαγωνισμού είτε με απευθείας ανάθεση ανάλογα με το κόστος, σε ακαδημαϊκούς και ιδιωτικούς συμβούλους προκειμένου να συγκεντρώσει στοιχεία για τη βελτίωση της χάραξης πολιτικής σε τομείς όπως η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η κοινωνική πολιτική, η πολιτική υγείας κ.λπ.

Τα **πανεπιστημιακά τμήματα** εντός της χώρας, αλλά και εκτός αυτής τελευταία, αποτελούν παραδοσιακά πηγή εμπειρογνώσις για τις κυβερνήσεις. Μεμονωμένοι ακαδημαϊκοί εργάζονται συχνά ως επίσημοι ή άτυποι σύμβουλοι υπουργών και πρωθυπουργών ή σε άλλες παρόμοιες θέσεις. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η κομματική τοποθέτηση και/ή οι προσωπικές διασυνδέσεις, οι οποίες εξασφαλίζουν εμπιστοσύνη, αποτελούν προϋπόθεση για την κάλυψη των θέσεων αυτών (Featherstone & Παπαδημητρίου, 2015). Οι σημαντικότερες ειδικότητες αφορούν τον τομέα της νομοθεσίας και πιο πρόσφατα της οικονομίας.

Επιπλέον, ακαδημαϊκοί διορίζονται συχνά σε **υπουργικές θέσεις**. Ορισμένα παραδείγματα είναι ο Λουκάς Παπαδήμος, ο Γιάννης Στουρνάρας, ο Γιάννης Βαρουφάκης και ο Ευκλείδης Τσακαλώτος κατά τη διάρκεια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ, και επί του παρόντος ο Χρήστος Σταϊκούρας ως υπουργός Οικονομικών. Ως εκ τούτου, παρατηρείται άμεση σχέση μεταξύ ακαδημαϊκής κοινότητας και υψηλόβαθμων κυβερνητικών θέσεων, γεγονός που καταδεικνύει ότι τα τελευταία χρόνια τα πολιτικά κόμματα αναθέτουν ολοένα και περισσότερες εξεχουσες θέσεις σε ακαδημαϊκούς αντί για πολιτικούς. Η τάση αυτή θα μπορούσε να καταδεικνύει ότι η δημόσια διοίκηση δεν διαθέτει επαρκείς αναλυτικές ικανότητες για την αντιμετώπιση πολύπλοκων ζητημάτων, ιδίως εάν εξεταστεί υπό το πρίσμα των σχέσεων πολιτικής πατρωνείας που αποτελούν μακρόχρονη παράδοση στην ελληνική πολιτική σκηνή. Μια άλλη εξήγηση θα μπορούσε ακόμη να είναι ότι οι κυβερνήσεις διορίζουν ακαδημαϊκούς προκειμένου να διασφαλίζουν επιστημονική αξιοπιστία και κύρος, υποστηρίζοντας έτσι το προαναφερθέν επιχειρήμα ότι η αξιοποίηση εμπειρογνομώνων και τεκμηριωμένων πολιτικών στη διαχείριση κρίσεων κερδίζει έδαφος τα τελευταία χρόνια.

Αρκετές μελέτες ανατίθενται όχι μόνο σε ακαδημαϊκούς αλλά και σε **εξωτερικούς συμβούλους**. Μεγάλες εταιρείες παροχής συμβουλευτικών και νομικών υπηρεσιών αναλαμβάνουν τέτοιες αναθέσεις, βασιζόμενες στην προηγούμενη πείρα που διαθέτουν όσον αφορά μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο γενικότερος στόχος είναι να βοηθηθεί το ελληνικό κράτος να εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις με βάση τις υφιστάμενες βέλτιστες πρακτικές. Για παράδειγμα, οι περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις κατά τη διάρκεια της δεκαετούς χρηματοπιστωτικής κρίσης πραγματοποιήθηκαν υπό την καθοδήγηση και τις συμβουλές εξωτερικών συμβούλων του ιδιωτικού τομέα (Το Βήμα, 2012).

Όπως θα αναμενόταν, οι δύο κύριες ομάδες από τις οποίες προσλαμβάνονται εξωτερικοί εμπειρογνώμονες, δηλαδή η ακαδημαϊκή κοινότητα και ο ιδιωτικός τομέας, έχουν πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά και οδηγούν σε διαφορετικές εισροές και δράσεις. Οι ακαδημαϊκοί εμπειρογνώμονες αφενός βασίζονται στις συμβουλές τους σε ένα

ισχυρό σύνολο ερευνητικών στοιχείων και συνήθως παρέχουν λεπτομερή και πολυεπίπεδη ανάλυση. Αφετέρου, λόγω της φύσης της εργασίας τους, η ικανότητά τους να καθιστούν αυτές τις γνώσεις εφαρμόσιμες είναι πιο περιορισμένη. Αντιθέτως, οι σύμβουλοι του ιδιωτικού τομέα υπερτερούν στον τομέα της παροχής πρακτικών βραχυπρόθεσμων λύσεων, αλλά ενίοτε βασίζονται στις προτάσεις τους σε πρότυπα, διαδικασίες και διεθνή υποδείγματα που ενδέχεται να παραβλέπουν τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού πλαισίου, καθώς και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα και τις ανεπιθύμητες συνέπειες σε επίπεδο πολιτικής.

2.7 Ερευνητικά ιδρύματα και ομάδες προβληματισμού που ασχολούνται με την πολιτική

Τη δεκαετία του 1980, εμφανίστηκαν λίγοι αυτόνομοι μη κερδοσκοπικοί ερευνητικοί οργανισμοί οι οποίοι ακολουθούσαν το μοντέλο των ομάδων προβληματισμού και είχαν στόχο να προωθήσουν την έρευνα στους αντίστοιχους τομείς τους και να επηρεάσουν την κυβέρνηση στον τομέα της χάραξης πολιτικής.

Δύο από αυτούς τους φορείς διακρίνονται ως οι πλέον εξέχοντες και δραστήριοι τα τελευταία χρόνια. Ο πρώτος, το **Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής** (ΕΛΙΑΜΕΠ), δημιουργήθηκε το 1988. Με την πάροδο του χρόνου, το Ίδρυμα έχει δημιουργήσει στενούς δεσμούς με το ΥΠΕΞ, αλλά όχι με τις επίσημες δομές εμπειρογνομώνων του εν λόγω υπουργείου. Πράγματι, το ΕΛΙΑΜΕΠ λαμβάνει χρηματοδότηση από το ΥΠΕΞ για σκοπούς που σχετίζονται με τη διεξαγωγή ερευνών και την υλοποίηση έργων, ενώ πρώην πρέσβεις υπηρετούν κατά παράδοση ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου του. Παρότι η εμπειρογνομωσία του ΕΛΙΑΜΕΠ αρχικά εστίαζε σε θέματα που αφορούσαν τις εξωτερικές υποθέσεις, διευρύνθηκε σταδιακά τόσο από γεωγραφική όσο και από θεματική άποψη, ώστε να συμπεριλαμβάνει τομείς όπως τα θεσμικά όργανα και οι πολιτικές της ΕΕ, η μετανάστευση, η ασφάλεια και η επίλυση συγκρούσεων, η δημοκρατία, η χρηστή διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου, η ενίσχυση της ισότητας των φύλων, η απασχόληση, η βιωσιμότητα και η κλιματική αλλαγή κ.λπ. Ωστόσο, σύμφωνα με την αποστολή του, το ΕΛΙΑΜΕΠ όχι μόνο παράγει νέες γνώσεις, αλλά «διεξάγει επίσης έρευνα στον τομέα της πολιτικής και παρέχει στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής, στους ακαδημαϊκούς και στο ευρύ κοινό έγκυρες πληροφορίες και τεκμηριωμένες συστάσεις πολιτικής προκειμένου να συμβάλει στην ανάπτυξη τεκμηριωμένων απαντήσεων στις μείζονες προκλήσεις της ευρωπαϊκής και εξωτερικής πολιτικής» ([Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής](#)). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το ΕΛΙΑΜΕΠ συμμετέχει σε σημαντικό αριθμό ερευνητικών έργων, συνεργάζεται τακτικά με ενδιαφερομένους φορείς όπως κρατικά ιδρύματα, ΜΚΟ, μέσα ενημέρωσης, πανεπιστήμια, καθώς και με τον ιδιωτικό τομέα, και συμμετέχει ως μέλος σε διάφορα διεθνή δίκτυα. Τέλος, δεσμεύεται να προωθήσει τον δημόσιο διάλογο μέσω δημοσιεύσεων, σεμιναρίων, συνεδρίων, καθώς και με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την ενημέρωση του ευρέος κοινού και την ευαισθητοποίηση σχετικά με διάφορα ζητήματα. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΛΙΑΜΕΠ χρησιμοποίησε τη χρηματοδότηση που έλαβε από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος το 2013 για τη δημιουργία του Παρατηρητηρίου για την Κρίση με στόχο «να καταστεί κεντρικός κόμβος ενημέρωσης, έρευνας και διαλόγου για την ελληνική αλλά και την ευρωπαϊκή κρίση» ([ΕΛΙΑΜΕΠ – Παρατηρητήριο για την Κρίση](#)).

Ο δεύτερος οργανισμός, η **διαΝΕΟσις**, εμφανίστηκε το 2016 ως δυναμική ομάδα προβληματισμού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό να συμβάλει στον δημόσιο διάλογο με ακριβή επιχειρήματα και δεδομένα σχετικά με κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα, να υποβάλει προτάσεις πολιτικής που διασφαλίζουν την οικονομική ανάπτυξη, προστατεύοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή, και, εν τέλει, να προωθήσει τις αλλαγές και τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις, κατά περίπτωση. Δεδομένου ότι είναι το πρώτο ερευνητικό ίδρυμα πολιτικής που εστιάζει στη δημόσια πολιτική και όχι σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, η διαΝΕΟσις εκτελεί ακαδημαϊκή έρευνα και ερευνητική δημοσιογραφία και παράγει ανοικτά δεδομένα σχετικά με τρέχοντα και φλέγοντα ζητήματα, όπως ο αντίκτυπος που έχουν οι επακόλουθες απαγορεύσεις της κυκλοφορίας στην ψυχολογία και τη νοοτροπία των Ελλήνων, οι διαφορές όσον αφορά την εμπιστοσύνη του κοινού στα εμβόλια κατά της νόσου COVID-19, βασικές δράσεις για το μέλλον της Ευρώπης κ.λπ. Η διαΝΕΟσις δεν συνδέεται με κανένα πολιτικό κόμμα και κανέναν επιχειρηματικό τομέα ή οργανισμό και οι δραστηριότητές της χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από ιδιωτικούς πόρους. Η χρηματοδότηση κατά τα πρώτα τρία έτη λειτουργίας της καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από τον επιφανή Έλληνα επιχειρηματία Δημήτρη Δασκαλόπουλο (διαΝΕΟσις).

Τέλος ένας ακόμη φορέας που εμπίπτει σε αυτήν την κατηγορία και αξίζει να αναφερθεί είναι το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (ΙΔΙΣ), που υπάγεται στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Το ΙΔΙΣ δημιουργήθηκε το 1989 ως φόρουμ στο οποίο σπουδαστές, ερευνητές, ακαδημαϊκοί και επαγγελματίες διεθνών σχέσεων μπορούσαν να ανταλλάξουν ιδέες και να συμμετάσχουν σε εποικοδομητικό διάλογο. Εκτός από τις διεθνείς σχέσεις, το ΙΔΙΣ επέκτεινε σταδιακά το ερευνητικό του πρόγραμμα για να συμπεριλάβει τομείς όπως η ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής, η στρατηγική ανάλυση, η παγκόσμια διακυβέρνηση, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η διεθνής πολιτική θεωρία και το διεθνές δίκαιο. Εκτός από τις ερευνητικές του δραστηριότητες, το ΙΔΙΣ διοργανώνει επίσης διάφορες εκδηλώσεις, όπως εκπαιδευτικά

σεμινάρια και το Ετήσιο Συνέδριο Υψηλής Στρατηγικής σε συνεργασία με τις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις ([Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων](#)).

Μολονότι η κρίση στη ζώνη του ευρώ άσκησε πίεση σε πολλά ερευνητικά ιδρύματα πολιτικής και σε πολλές ομάδες προβληματισμού, έδωσε επίσης ώθηση σε νέες εναλλακτικές πρωτοβουλίες, όπως η διαΝΕΟσις, προκειμένου να εστιάσουν περισσότερο σε ζητήματα οικονομικής και εσωτερικής πολιτικής. Οι λίγοι από αυτούς τους φορείς που κατόρθωσαν να επιβιώσουν από την κρίση, να παραμείνουν ενεργοί και μάλιστα να αυξήσουν τον όγκο των δραστηριοτήτων τους θεωρείται ότι έχουν επιτύχει επίσης όσον αφορά τη διεξαγωγή έρευνας στον τομέα της πολιτικής και την παροχή συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής στην ελληνική κυβέρνηση και σε άλλους θεσμικούς φορείς.

2.8 Ερευνητικά ιδρύματα συνδεδεμένα με πολιτικά κόμματα και πολιτικούς

Στον νόμο για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα περιλαμβάνεται πρόβλεψη, παρόμοια με εκείνη που ισχύει για τα ιδρύματα της Γερμανίας, βάσει της οποίας όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα που λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση υποχρεούνται να χρησιμοποιούν μέρος της για την ίδρυση και τη λειτουργία κέντρων ερευνών και τη διοργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών τους (Ν. 3023/2002). Επομένως, σχεδόν όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα, με εξαίρεση το δεξιό κόμμα Ελληνική Λύση, έχουν ιδρύσει τέτοια ερευνητικά κέντρα με σκοπό τη διεξαγωγή έρευνας η οποία θα μπορούσε να παράσχει τεκμηρίωση για το πολιτικό τους πρόγραμμα και τις πολιτικές τους προτάσεις.

Το κυβερνών κεντροδεξιό κόμμα, η Νέα Δημοκρατία, έχει ιδρύσει το **Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής**. Το Ινστιτούτο ιδρύθηκε το 1998 και η αποστολή του συνίσταται στη μελέτη πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων και στη διατύπωση προτάσεων πολιτικής. Εστιάζει σε θέματα που σχετίζονται με την οικοδόμηση της δημοκρατίας, τις σχέσεις μεταξύ κράτους και αγοράς και μεταξύ αγοράς και κοινωνίας, τη χρηστή διακυβέρνηση και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Το Ινστιτούτο υλοποιεί ερευνητικά προγράμματα, δημοσιεύσεις και δημόσιες εκδηλώσεις, ενώ παράλληλα διοργανώνει δραστηριότητες κατάρτισης ([Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής](#)). Συνολικά, το Ινστιτούτο Δημοκρατίας παρέμεινε ενεργό τα τελευταία χρόνια, παρά τα προβλήματα χρηματοδότησης που αντιμετώπισε.

Ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ) διαχειρίζεται επίσης ένα ενδοκομματικό ερευνητικό ίδρυμα παρόμοιας φύσης, το **Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς**. Το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς ιδρύθηκε το 1997 με σκοπό την ενίσχυση των αριστερών αξιών μέσω προώθησης της συστηματικής έρευνας σε κοινωνικά, οικολογικά, πολιτικά και πολιτιστικά ζητήματα. Το Ινστιτούτο κατάφερε επίσης να διατηρήσει σταθερή ροή δημόσιων εκδηλώσεων και δημοσιεύσεων, ακολουθώντας τη γενικότερη αποστολή του και τις εξελίξεις που σχετίζονται με την πανδημία ([Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς](#)).

Ένα ακόμη ερευνητικό κέντρο που αυτοτοποθετείται στο προοδευτικό και αριστερό τμήμα του πολιτικού φάσματος και ως εκ τούτου πιο κοντά στον ΣΥΡΙΖΑ, χωρίς να είναι επισήμως συνδεδεμένο με αυτόν, είναι το **Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών** (ΕΝΑ). Ο δεδηλωμένος στόχος του ΕΝΑ είναι να υπερβεί τη θεωρητική έρευνα και να κινητοποιήσει τον ευρύτερο πληθυσμό μέσω των δραστηριοτήτων του. Για τον σκοπό αυτό, οι έρευνες και οι πρωτοβουλίες του προσανατολίζονται στη «δημιουργία ενός πρωτότυπου πεδίου έρευνας, μελέτης, διαλόγου και δράσης για μια πολιτική υπέρ των κοινωνικών αναγκών και των συμφερόντων των υποτελών τάξεων» ([Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ](#)). Προκειμένου να επιτύχει αυτόν τον σκοπό, το ΕΝΑ διεξάγει μελέτες και υποβάλλει προτάσεις για οικονομικά, θεσμικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτικά ζητήματα. Αποδίδει αυτού του είδους την έμφαση στη διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων για τα ανωτέρω θέματα, υποστηρίζοντας παράλληλα ερευνητές που συμμερίζονται τους στόχους του ΕΝΑ. Το ΕΝΑ είναι ιδιαιτέρως δραστήριο, από τη σύστασή του το 2018, στη διοργάνωση πολλών εκδηλώσεων, μεταξύ άλλων και ορισμένων που αφορούν τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Επιπλέον, συντάσσει μια σειρά ενημερωτικών δελτίων σχετικά με την ευρωπαϊκή πολιτική, την οικονομία και κοινωνικά ζητήματα, μαζί με πολλές αναλύσεις ([Ινστιτούτο ΕΝΑ](#)).

Το μικρότερο κόμμα της αριστεράς, το σοσιαλδημοκρατικό ΠΑΣΟΚ, διαχειρίζεται το δικό του ερευνητικό ίδρυμα από το 1995. Το **Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών Ανδρέας Παπανδρέου** (ΙΣΤΑΜΕ) δημιουργήθηκε με σκοπό την παροχή ενός φόρουμ πολιτικού διαλόγου και έρευνας εντός του κόμματος. Παρά τη μακροχρόνια παρουσία του, το ΙΣΤΑΜΕ παρέμεινε ανενεργό τα τελευταία χρόνια λόγω οικονομικών προβλημάτων και διέκοψε τις δραστηριότητές του τον Φεβρουάριο του 2020. Στη συνέχεια, αντικαταστάθηκε από το Ινστιτούτο για τη Σοσιαλδημοκρατία (ΙΝΣΟΣΙΑΛ). Η επίσημη αποστολή του ΙΝΣΟΣΙΑΛ είναι η διεξαγωγή έρευνας που προωθεί την προοδευτική σκέψη στον τομέα της σοσιαλδημοκρατίας και του δημοκρατικού σοσιαλισμού ([Insocial](#)). Σε ό,τι αφορά την παραγωγή γραπτών κειμένων, η δραστηριότητα του ΙΝΣΟΣΙΑΛ είναι αρκετά περιορισμένη.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (ΚΚΕ) διαχειρίζεται το **Επιμορφωτικό Κέντρο – Βιβλιοθήκη – Αρχείο «Χαρίλαος Φλωράκης»**. Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό κέντρο, που περιλαμβάνει βιβλιοθήκη και αρχείο, του οποίου πρωταρχικός στόχος είναι η επιμόρφωση και η εκπαίδευση των νέων μελών του κόμματος με σκοπό την περαιτέρω προώθηση των στόχων και της αποστολής του ΚΚΕ. Ταυτόχρονα, το Κέντρο φιλοδοξεί να λειτουργήσει ως αρχείο / βιβλιοθήκη για όλους τους ερευνητές που εκτελούν ερευνητικό έργο σχετικά με την ιστορία και τη δραστηριότητα του κόμματος. Παρότι το Κέντρο παραμένει ενεργό, οι στόχοι του αφορούν κυρίως τη διατήρηση και την οργάνωση τμημάτων του ιστορικού αρχείου του ΚΚΕ ([Επιμορφωτικό Κέντρο – Βιβλιοθήκη – Αρχείο «Χαρίλαος Φλωράκης»](#)).

Τέλος, το ριζοσπαστικό αριστερό κόμμα Μέρα25 έχει ιδρύσει το **Μέτα – Κέντρο Μετακαπιταλιστικού Πολιτισμού** με σκοπό την προώθηση του διαλόγου σχετικά με τη μορφή και τη φύση της πολιτικής και του πολιτισμού στον μετακαπιταλιστικό κόσμο. Ως εκ τούτου, το Μέτα διοργανώνει πολιτικές εκδηλώσεις και πολιτιστικές δραστηριότητες στο ευρύτερο πλαίσιο της εν λόγω θεματικής. Παρά την πρόσφατη ίδρυσή του, το Κέντρο έχει αποδειχθεί εξαιρετικά δραστήριο διοργανώνοντας πολλές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια της πανδημίας ([Μέτα](#)).

Γενικά, δεν είναι σαφές αν οι εργασίες των ανωτέρω ιδρυμάτων και κέντρων παρέχουν όντως τεκμηρίωση για τις πολιτικές που προτείνουν τα κόμματα με τα οποία συνδέονται. Αντιθέτως, φαίνεται να λειτουργούν κυρίως ως φόρουμ συζήτησης και όχι ως ερευνητικές πλατφόρμες.

Εκτός από τα ερευνητικά ιδρύματα που συνδέονται με πολιτικά κόμματα, υπάρχουν επίσης ορισμένοι φορείς που συνδέονται άμεσα με συγκεκριμένες πολιτικές προσωπικότητες, και ως εκ τούτου δεν έχουν μόνο ιδεολογικό προσανατολισμό αλλά είναι επίσης προσωποπαγείς. Στην κατηγορία αυτή θα μπορούσε κανείς να εντάξει τα εξής ιδρύματα: το ίδρυμα **Κύκλος ιδεών για την εθνική ανασυγκρότηση**, το οποίο ίδρυσε το 2015 ο καθηγητής Ευάγγελος Βενιζέλος, πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και πρώην υπουργός Εξωτερικών, Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας και Ανάπτυξης (μεταξύ άλλων) ως φόρουμ δημόσιας συζήτησης για τον επαναπροσδιορισμό ενός νεωτερικού και στρατηγικού ρόλου για την Ελλάδα τόσο εντός της Ευρώπης όσο και παγκοσμίως ([Κύκλος ιδεών για την εθνική ανασυγκρότηση](#)); το **Ίδρυμα Κωνσταντίνου Σημίτη** και το ψηφιακό αποθετήριό του, που δημιουργήθηκε το 2007 με σκοπό τη διατήρηση και προώθηση των πολιτικών αρχείων του πρώην πρωθυπουργού, καθώς και των πεποιθήσεων και των θέσεων του σε σημαντικά εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα ([Ψηφιακό Αποθετήριο του Ιδρύματος Κωνσταντίνου Σημίτη](#)); και το νεοϊδρυθέν (το 2021) **Ινστιτούτο Αντώνη Σαμαρά**, αποστολή του οποίου είναι α) η συστηματική μελέτη, έρευνα και προβολή του έργου του πρώην πρωθυπουργού, β) η υποστήριξη της ευρωπαϊκής ιδέας και της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και γ) η διεξοδική μελέτη των εθνικών οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών προβλημάτων και η εν συνεχεία η διατύπωση προτάσεων και λύσεων πολιτικής (The Press Project, 2021).

2.9 Ερευνητικά ιδρύματα συνδεδεμένα με κοινωνικούς εταίρους

Υπάρχει πληθώρα ερευνητικών κέντρων που έχουν δημιουργηθεί από κοινωνικούς εταίρους. Σκοπός της ακόλουθης ενότητας είναι να παράσχει μια επισκόπηση των μεγαλύτερων από αυτά.

Ο μεγαλύτερος συνδικαλιστικός οργανισμός, η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) ίδρυσε το **Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ** το 1990, με σκοπό τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας σχετικής με τους στόχους του συνδικάτου. Επιπροσθέτως, το Ινστιτούτο Εργασίας είναι επιφορτισμένο με την παροχή σχετικής κατάρτισης στα μέλη του συνδικάτου όσον αφορά αφενός τις συνδικαλιστικές διεκδικήσεις και αφετέρου την επαγγελματική τους εξέλιξη. Λειτουργεί επίσης ως σημείο επαφής με ξένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Κατά τη διάρκεια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ, το Ινστιτούτο Εργασίας σχεδίασε πολιτικές που αποσκοπούσαν στην αλλαγή της στρατηγικής δημοσιονομικής προσαρμογής και στην προώθηση της αναδιανομής του εισοδήματος ([Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ](#)). Από την άποψη αυτή, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, παρείχε ουσιαστική τεκμηρίωση για τη συνδικαλιστική πολιτική, αλλά δεν κατόρθωσε κατ' ανάγκην να επηρεάσει τη δημόσια πολιτική.

Η Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ) δημιούργησε και αυτή ένα δικό της ίδρυμα το 2004, το **Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης της ΑΔΕΔΥ**. Όπως και στην περίπτωση του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ, στόχος του είναι η παροχή επιστημονικών στοιχείων προς υποστήριξη των θέσεων της ΑΔΕΔΥ. Στο πλαίσιο αυτό, μελετά θέματα που σχετίζονται με τη δημόσια διοίκηση και τις κοινωνικές πολιτικές, ενώ παράλληλα προσφέρει ευκαιρίες κατάρτισης και επαγγελματικής εξέλιξης στα μέλη του συνδικάτου. Συνολικά, το Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης της ΑΔΕΔΥ φαίνεται πως εστιάζει κυρίως στην παρακολούθηση, τη μέτρηση και τη βελτίωση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων ([Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης της ΑΔΕΔΥ](#)).

Εκτός από τα ερευνητικά κέντρα που έχουν συσταθεί από συνδικαλιστικές οργανώσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, υπάρχουν επίσης παρόμοιοι φορείς που έχουν ιδρυθεί από ενώσεις επιχειρήσεων. Η Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕΒΕΕ) έχει ιδρύσει το **Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων**. Σύμφωνα με το πρότυπο άλλων παρόμοιων ινστιτούτων, στόχος του είναι η επιστημονική υποστήριξη του έργου της ΓΣΕΒΕΕ, ενώ παράλληλα μελετά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στο ελληνικό πλαίσιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ινστιτούτο αφιερώνει μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων του στην πρακτική υποστήριξη των ΜΜΕ, διεξάγοντας έρευνες σχετικά με το συνολικό οικονομικό περιβάλλον και παρέχοντας κατάρτιση και υποστήριξη στους εργαζομένους ([Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ](#)). Παρόμοια, η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ) έχει δημιουργήσει το **Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών** με σκοπό τη μελέτη και την ανάλυση θεμάτων που αφορούν το εμπόριο και τις υπηρεσίες, ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίζει το έργο της ΕΣΕΕ με τεκμηριωμένες πολιτικές. Το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών δημοσιεύει την Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου, ενώ έχει επίσης εκπονήσει έρευνες που εξετάζουν τον αντίκτυπο της πανδημίας στις εμπορικές δραστηριότητες και την ψηφιακή τους μετάβαση ([Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΕΕ](#)).

Τέλος, ένας από τους κεντρικούς ερευνητικούς πυλώνες όσον αφορά την οικονομική έρευνα στην Ελλάδα είναι το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών** (ΙΟΒΕ). Το Ίδρυμα δημιουργήθηκε το 1975 και είναι επισήμως ανεξάρτητο. Λαμβάνει χρηματοδότηση από διάφορους ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, το διοικητικό του συμβούλιο στελεκώνεται με γνωστές προσωπικότητες από τον χρηματοπιστωτικό και βιομηχανικό τομέα. Αποστολή του ΙΟΒΕ είναι η διεξαγωγή ερευνών σχετικά με τις προοπτικές και τις προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας και η εκπόνηση καινοτόμων προτάσεων πολιτικής για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Για τον σκοπό αυτό, διεξάγει εφαρμοσμένη έρευνα σχετικά με τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, καθώς και σχετικά με διάφορες πτυχές της χάραξης οικονομικής πολιτικής. Αναλύει επίσης τις οικονομικές τάσεις, διατυπώνοντας έτσι προβλέψεις για την ελληνική οικονομία ([Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών](#)). Συνολικά, το ΙΟΒΕ προσπαθούσε να έχει διαρκή παρουσία στον δημόσιο διάλογο με προτάσεις, μελέτες και εκδηλώσεις οι οποίες προσέλκυαν την προσοχή του κοινού κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο ακαδημαϊκός διευθυντής του ΙΟΒΕ κατά την περίοδο αυτή, Γιάννης Στουρνάρας, ανέλαβε καθήκοντα υπουργού Οικονομικών το 2012 και στη συνέχεια διορίστηκε διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

Σε αντίθεση με τα ερευνητικά ιδρύματα που συνδέονται με πολιτικά κόμματα, εκείνα που συνδέονται με κοινωνικούς εταίρους φαίνεται πως ασκούσαν πολύ μεγαλύτερη επιρροή και ήταν πολύ πιο δραστήρια κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης στη ζώνη του ευρώ. Στην πραγματικότητα, χρειάστηκε να αναβαθμίσουν τις ερευνητικές τους δραστηριότητες ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχουν και να ασκούν επιρροή στις διαπραγματεύσεις με τους δανειστές, καθώς επίσης να προωθούν τις απαιτήσεις των μελών τους χρησιμοποιώντας τεκμηριωμένα ερευνητικά δεδομένα. Αυτή η διαδικασία ήταν απαιτητική, δεδομένου ότι η χρηματοδότησή τους παρέμενε περιορισμένη.

3 Προκλήσεις και ευκαιρίες

Το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής διαθέτει πληθώρα κρατικών, ιδιωτικών και μη κυβερνητικών ιδρυμάτων που διεξάγουν έρευνες και αναλύσεις προκειμένου να επηρεάσουν τη χάραξη πολιτικής. Υπάρχει ποικιλία τέτοιων φορέων, από ερευνητικά ινστιτούτα που χρηματοδοτούνται από το κράτος και εσωτερικές ερευνητικές δομές έως μόνιμα και ειδικά ερευνητικά συμβούλια, επιτροπές και ειδικές ομάδες. Μεμονωμένοι ερευνητές που εδρεύουν σε πανεπιστημιακά τμήματα και ιδιωτικοί σύμβουλοι συχνά εκπονούν εκθέσεις και έρευνες που τους ανατίθενται από οργανισμούς του δημόσιου τομέα. Αρκετοί ιδιωτικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί, όπως ομάδες προβληματισμού, ανεξάρτητα ερευνητικά ιδρύματα και ερευνητικά ιδρύματα που συνδέονται με πολιτικά κόμματα και συνδικαλιστικές οργανώσεις, συχνά διενεργούν έρευνες και αναλύσεις σχετικές με την πολιτική. Το φάσμα των τομέων πολιτικής με τους οποίους ασχολούνται είναι ποικίλο και περιλαμβάνει την εξωτερική και ευρωπαϊκή πολιτική, την περιβαλλοντική πολιτική και την κλιματική αλλαγή, την πολιτική υγείας, την οικονομική και την κοινωνική πολιτική. Το μεγαλύτερο μέρος των διενεργούμενων ερευνών έχουν ως στόχο να εξηγήσουν τις παραμέτρους των προβλημάτων πολιτικής και να διατυπώσουν εναλλακτικές πολιτικές για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Οι αξιολογήσεις και οι εκτιμήσεις κινδύνου κερδίζουν έδαφος τις τελευταίες δεκαετίες.

Ωστόσο, η επιρροή που ασκούν οι εμπειρογνώμονες στη χάραξη πολιτικής είναι κατά παράδοση περιορισμένη για δύο βασικούς λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής συχνά εμπιστεύονται περισσότερο τις γνωμοδοτήσεις των προσωπικών τους συμβούλων με τους οποίους έχουν οικοδομήσει μακροχρόνιες σχέσεις εμπιστοσύνης. Υπό την έννοια αυτή, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής είναι λιγότερο πρόθυμοι να δεχτούν γνωμοδοτήσεις οι οποίες προέρχονται από απρόσωπες επιστημονικές διαδικασίες και εκθέσεις. Άρα είναι πιθανότερο να επιλέξουν την προσωποπαγή εμπειρογνωσία έναντι της κωδικοποιημένης εμπειρογνωσίας, η οποία συνήθως είναι συλλογική και δεν ταυτίζεται με συγκεκριμένα άτομα. Ο δεύτερος λόγος είναι η κυριαρχία των πελατειακών σχέσεων και της πατρωνείας, και οι δεσμοί των πολιτικών κομμάτων με τον γραφειοκρατικό μηχανισμό. Εξαιτίας αμφότερων αυτών των χαρακτηριστικών, συχνά η επιλογή συμβούλων και εμπειρογνομόνων σε θέματα πολιτικής βασίζεται όχι στην αξία, αλλά στην προσωπική εμπιστοσύνη και στην κομματική τοποθέτηση. Υπό την έννοια αυτή, οι σύμβουλοι διαδραματίζουν τον ρόλο του «κομματικού παράγοντα» και όχι του πολιτικού αναλυτή (Featherstone & Παπαδημητρίου, 2015, σ. 16). Ωστόσο, το γεγονός ότι οι πολιτικοί παράγοντες συνειδητοποιούν τη σημασία της έρευνας και της τεκμηρίωσης ως κινητήριας δύναμης για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής ή τουλάχιστον ως αιτιολόγησης για αντιδημοφιλείς πολιτικές αποφάσεις που συνδέονται με μεταρρυθμίσεις αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού πολιτικού συστήματος. Αυτό οφείλεται στο ότι οι πολιτικοί γνωρίζουν πολύ καλά πως η τακτική χρήση εμπειρογνωσίας και τεκμηριωμένων πολιτικών αυξάνει την πολιτική νομιμοποίηση.

Η ανωτέρω τάση όσον αφορά τον ρόλο των εμπειρογνομόνων στη χάραξη πολιτικής άρχισε να μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια της κρίσης στη ζώνη του ευρώ λόγω του τεχνικού χαρακτήρα των διαπραγματεύσεων και των όρων που επιβλήθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων μακροοικονομικής προσαρμογής. Παρότι η κρίση στη ζώνη του ευρώ άσκησε πιέσεις στους ερευνητικούς οργανισμούς τόσο στον δημόσιο όσο και στον μη κυβερνητικό τομέα, τους ώθησε επίσης να αναδιαμορφώσουν το θεματολόγιό τους στρεφόμενοι σε θέματα οικονομικής και δημόσιας πολιτικής. Οι κοινωνικοί εταίροι (δηλ. επιχειρηματικές ενώσεις και συνδικαλιστικές οργανώσεις) αναγκάστηκαν επίσης να ενισχύσουν την ερευνητική τους ικανότητα προκειμένου να παρουσιάσουν καλύτερα τις θέσεις τους και, όπου ήταν δυνατόν, να διαπραγματευτούν με την κυβέρνηση και τους δανειστές. Τέλος, στο πλαίσιο των προγραμμάτων μακροοικονομικής προσαρμογής τέθηκε σε λειτουργία μια νέα εσωτερική ερευνητική δομή, το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, το οποίο έτυχε ταχείας προβολής (Λαδής, 2020).

Μετά τις εξελίξεις αυτές, λόγω της πολυπλοκότητας των επακόλουθων κρίσεων (δηλαδή της κρίσης λόγω COVID-19 και της κλιματικής κρίσης), φαίνεται ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υποχρεώθηκαν να αποδώσουν αυξημένη αξία στις ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές (Λαδής, Αγγέλου & Παναγιωτάτου 2021).

Συνολικά, η τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής αποτελεί ελκυστική ιδέα για μια χώρα σαν την Ελλάδα, η οποία χρειάζεται πολλές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δημόσιας πολιτικής και βρίσκεται επί του παρόντος στη διαδικασία υλοποίησής τους. Η χώρα διαθέτει το απαραίτητο ανθρώπινο κεφάλαιο που θα παράγει την αναγκαία τεκμηρίωση για τις μεταρρυθμίσεις αυτές.

Όντως, σε πολλές περιπτώσεις οι εμπειρογνώμονες έχουν παράσχει τεκμηρίωση για τη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Σε αυτό το μέρος της έκθεσης, περιγράφονται οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες για το μέλλον.

3.1 Μελλοντικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει συνεχείς κρίσεις οι οποίες καθίστανται ολοένα και πιο δύσκολες. Αυτές προκύπτουν από παγκόσμια προβλήματα όπως η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (2008), η μεταναστευτική κρίση (2015), η

κρίση λόγω COVID-19 (2020) και η εκδήλωση της κλιματικής κρίσης υπό μορφή δασικών πυρκαγιών το καλοκαίρι του 2021. Οι κρίσεις αυτές είναι πολύπλοκες και πολυδιάστατες, και είναι σαφές ότι καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να τις αντιμετωπίσει από μόνη της. Η ελληνική δημόσια διοίκηση, παρά τις πρόσφατες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και τη διαρκή ψηφιοποίησή της, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει το μέγεθος αυτών των προκλήσεων χωρίς την υποστήριξη που προσφέρουν οι εξειδικευμένες γνώσεις. Δεδομένου του βαθμού αβεβαιότητας που ενέχουν τα περιστατικά των κρίσεων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εγκαταλείψουν τον συνήθη τρόπο λειτουργίας τους και να αναζητούν συμβουλές από πηγές εκτός του στενού θεσμικού τους πλαισίου. Δεδομένου ότι δεν είναι εξοικειωμένοι με τις τεχνικές πτυχές των προβλημάτων που παρουσιάζονται, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής χρειάζονται καθοδήγηση προκειμένου να κατανοήσουν καλύτερα την αιτιώδη συνάφεια που οδήγησε στην κρίση, τις επιπτώσεις της και τους πιθανούς τρόπους μετριασμού της.

Αυτές οι μελλοντικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης αποτελούν πρόκληση για το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής, δεδομένου ότι συχνά θα απαιτούνται εμπειρογνώσια και πολιτικές απαντήσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα για σύνθετα προβλήματα και πιεστικές καταστάσεις. Αυτές οι συγκεκριμένες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης αποτελούν επίσης ευκαιρία για τον επανασχεδιασμό δομών και μηχανισμών με στόχο την προσέγγιση της επιστήμης με την πολιτική με ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο. Το σημαντικότερο δε είναι ότι, λόγω αυτών των διαρκών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, οι πολιτικοί ηγέτες δεν μπορούν πλέον να αγνοούν την ανάγκη που υπάρχει για ενίσχυση της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής και διαχείρισης κρίσεων μέσω διάθεσης των απαραίτητων πόρων για τη δημιουργία ισχυρών και ανθεκτικών δομών.

3.2 Διεπιστημονική προσέγγιση

Λόγω της πολυπλοκότητας των μελλοντικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, των διασυνδέσεων μεταξύ των υφιστάμενων κρίσεων, καθώς και της ταυτόχρονης εμφάνισής τους (π.χ. κλιματική κρίση και μεταναστευτική κρίση), οι λύσεις πολιτικής είναι επίσης πολύπλοκες και απαιτούν τη συμβολή επιστημόνων από διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Θα χρειαστεί διαφοροποίηση των λύσεων μεταξύ ομάδων και περιφερειών στο εσωτερικό της Ελλάδας (π.χ. νησιά έναντι μεγάλων μητροπολιτικών περιοχών). Παρόμοια, σύμφωνα με τα πορίσματα της δανικής έκθεσης, διαπιστώνουμε ότι οι συμβουλές πολιτικής συχνά προέρχονται από έναν μόνο επιστημονικό κλάδο. Παρότι δύσκολη, η ενσωμάτωση διαφορετικών επιστημονικών κλάδων είναι απαραίτητη (Pedersen & Hvidtfeldt, 2021). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διαχείριση της κρίσης λόγω COVID-19. Μολονότι οι εμπειρογνώμονες διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο στην αντιμετώπιση του ιού και στη διαχείριση της κρίσης, δόθηκε έμφαση κυρίως σε εμπειρογνώμονες του ιατρικού κλάδου και του κλάδου της δημόσιας υγείας. Σπάνια συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις ψυχολόγοι, επιστήμονες από τον κλάδο των συμπεριφορικών επιστημών και κοινωνιολόγοι, γεγονός που κατέστησε δυσκολότερη τη διαχείριση του δεύτερου κύματος της πανδημίας, όταν είχε πλέον συσσωρευτεί η κόπωση λόγω του εγκλεισμού (Λαδής, Αγγέλου & Παναγιωτάτου, 2021).

Φυσικά, η εφαρμογή της διεπιστημονικής προσέγγισης είναι δύσκολη όχι μόνο στις σχέσεις πολιτικής και επιστήμης, αλλά και στην ακαδημαϊκή έρευνα γενικότερα. Ο διάλογος μεταξύ επιστημόνων από διάφορους επιστημονικούς κλάδους θα πρέπει να προάγεται και να διευκολύνεται μέσω ερευνητικών έργων και κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η μεγαλύτερη εξοικείωση με τις έρευνες επιστημόνων από άλλους κλάδους, αλλά και με τη γενικότερη θεώρηση τους για τον κόσμο, θα καταστήσει δυνατή την περαιτέρω συνεργασία όσον αφορά την έρευνα για τη χάραξη πολιτικής.

3.3 Συνδημιουργία και ανεξαρτησία

Η επιτυχία των δημόσιων πολιτικών εξαρτάται όχι μόνο από τον λεπτομερή σχεδιασμό τους με βάση συμβουλές εμπειρογνώμωνων, αλλά και από τη δυνατότητα εφαρμογής των πολιτικών αυτών. Η εφαρμογή συνδέεται πολύ συχνά με το αν τα ενδιαφερόμενα μέρη τις θεωρούν δίκαιες, ορθά σχεδιασμένες και αποτελεσματικές. Ως εκ τούτου, η συνδημιουργία δημόσιων πολιτικών θεωρείται ότι αποτελεί το μέλλον στον τομέα της χάραξης πολιτικής (Torfing, Ferlie, Jukic & Ongaro, 2021). Ένα βασικό στοιχείο που προσδίδει αξία στη συνδημιουργία είναι η συμμετοχή διαφόρων τύπων ενδιαφερόμενων μερών κατά τα αρχικά στάδια της χάραξης πολιτικής. Γενικότερα, οι εμπειρογνώμονες μπορούν επίσης να θεωρηθούν ενδιαφερόμενα μέρη, και ως εκ τούτου η συμμετοχή τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής είναι επωφελής. Δεδομένου ότι στην Ελλάδα η χρήση εμπειρογνώσιας στη χάραξη πολιτικής εξαρτάται πολύ συχνά από τις σχέσεις εμπιστοσύνης, η έγκαιρη και διαρκής αλληλεπίδραση μεταξύ εμπειρογνώμωνων και υπευθύνων χάραξης πολιτικής μπορεί να αποφέρει καρπούς. Μπορεί να συμβάλει στην αντιστάθμιση της περιστασιακής πίεσης που ενδεχομένως ασκούν ομάδες ειδικών συμφερόντων και να προσφέρει καινοτόμες εναλλακτικές πολιτικές.

Από την άλλη πλευρά, η ανεξαρτησία των συμβουλών από εμπειρογνώμονες μπορεί να υπονομευθεί εάν η σχέση με τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και τους πολιτικούς είναι πολύ στενή. Η υπονόμηση αυτή συνίσταται στο ότι οι εμπειρογνώμονες ίσως τελικά προσφέρουν εύκολες και αποδεκτές λύσεις στους υπευθύνους χάραξης

πολιτικής αντί να τους πιέζουν να εφαρμόσουν πιο απαιτητικές δράσεις, οι οποίες ενδεχομένως έχουν μεγαλύτερο πολιτικό κόστος. Η μελλοντική πρόκληση είναι να βρεθεί η σωστή ισορροπία για τη συνδημιουργία και την ανεξαρτησία του ελληνικού οικοσυστήματος επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής. Η ύπαρξη τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών κόμβων γνώσεων και η διαθεσιμότητα εναλλακτικών πηγών εμπειρογνώσιας αποτελούν θετικό στοιχείο. Η ενίσχυση της διαφάνειας στην τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής θα ήταν χρήσιμη, δεδομένου ότι η κοινότητα των εμπειρογνώμωνων θα μπορούσε να διατυπώνει εναλλακτικές απόψεις ή κριτική από τα αρχικά στάδια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής.

3.4 Δεκτικότητα της δημόσιας διοίκησης

Παρά τις πολυάριθμες εκσυγχρονιστικές προσπάθειες που έχουν γίνει, η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα συχνά περιγράφεται ως αδύναμη, αναποτελεσματική και σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από πολιτικά κόμματα (Σωτηρόπουλος, 2007). Δεδομένης της κυριαρχίας του κόμματος που βρίσκεται στην κυβέρνηση, η συνέχεια της διακυβέρνησης αποτελούσε συχνότερα την εξαίρεση παρά τον κανόνα, δεδομένου ότι οι ειδικοί πολιτικοί σύμβουλοι διαδραμάτιζαν συνήθως κεντρικότερο ρόλο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων από ό,τι οι ανώτεροι διοικητικοί αξιωματούχοι (Σπανού, 2008). Η δημόσια διοίκηση είναι κατά παράδοση ιεραρχική και συγκεντρωτική όσον αφορά τα θεσμικά όργανα και τους μηχανισμούς ελέγχου της. Μολονότι εμπειρογνώμονες εργάζονται εντός της διοίκησης (π.χ. ειδικό επιστημονικό προσωπικό σε όλα τα υπουργεία και εμπειρογνώμονες στο ΥΠΕΞ) και συχνά ανατίθενται ειδικές μελέτες σε ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, φαίνεται ότι η επιστήμη δεν αξιοποιείται όσο θα έπρεπε για τη χάραξη πολιτικής. Η θεσμική μνήμη είναι αδύναμη και επικρατεί η αντίληψη σε ολόκληρη τη διοίκηση ότι οι διάφορες μελέτες και συστάσεις εξακολουθούν να μην αξιοποιούνται επαρκώς και να μην παρέχουν όντως τεκμηρίωση για τη χάραξη πολιτικής. Η τελευταία φαίνεται ότι καθοδηγείται συνήθως από πολιτικές επιδιώξεις και όχι από τεκμηριωμένα στοιχεία.

Όσον αφορά το μέλλον, διακρίνουμε την ευκαιρία δημιουργίας μιας νοοτροπίας βάσει της οποίας η επιστήμη θεωρείται απαραίτητη για τη χάραξη επιτυχημένων πολιτικών τόσο από διοικητική όσο και από πολιτική άποψη. Υπάρχει η ευκαιρία να αξιοποιηθεί η πείρα από την επιτυχή διαχείριση της νόσου COVID-19 μέσω της χρήσης επιστημονικής τεκμηρίωσης. Η απόλυτη ανάγκη αξιοποίησης επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη διαμόρφωση πολιτικών που αφορούν την καταπολέμηση της κλιματικής κρίσης, η οποία εκδηλώθηκε με καταφανή τρόπο κατά τη διάρκεια των δασικών πυρκαγιών του καλοκαιριού του 2021, θα πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω αυτήν τη νέα νοοτροπία. Επί του παρόντος, το ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής είναι μάλλον κατακερματισμένο και η χρήση εμπειρογνώσιας στη χάραξη πολιτικής δεν είναι ούτε τυποποιημένη ούτε διαφανής. Πρέπει να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της τυποποίησης, του ανοικτού χαρακτήρα και της διαφάνειας, η οποία ενδεχομένως διαφέρει μεταξύ των διαφόρων τομέων ή επιπέδων διακυβέρνησης. Η διεθνής πείρα και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μπορούν να αποδειχθούν πολύ χρήσιμες στην προσπάθεια βελτίωσης της αλληλεπίδρασης μεταξύ επιστήμης και χάραξης πολιτικής. Μια περαιτέρω πρόκληση είναι η έλλειψη των απαραίτητων δεξιοτήτων που απαιτούνται για την αξιοποίηση τεκμηρίωσης στη χάραξη πολιτικής τόσο από τη δημόσια διοίκηση όσο και από τους πολιτικούς. Η πείρα και το υλικό κατάρτισης του JRC θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν προκειμένου να παράσχουν τεκμηρίωση για το σύστημα κατάρτισης της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ο ρόλος του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) — το οποίο ήδη υλοποιεί τα περισσότερα προγράμματα κατάρτισης για την ελληνική δημόσια διοίκηση και έχει αναπτύξει ένα αποθετήριο μελετών οι οποίες ανατίθενται από οργανισμούς του δημόσιου τομέα — αναμένεται να είναι κεντρικός.

3.5 Δεξιότητες και κίνητρα μετατροπής των γνώσεων

Οι ερευνητές, οι εμπειρογνώμονες, τα πανεπιστήμια και άλλοι οργανισμοί που συνεισφέρουν στο ελληνικό οικοσύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής συχνά δεν διαθέτουν τα κίνητρα και τις απαραίτητες δεξιότητες για να μετατρέψουν τα πορίσματα των ερευνών τους και τις ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις τους σε αποτελέσματα πολιτικής που να είναι προσβάσιμα στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Οι προϋποθέσεις για σταδιοδρομία σε ένα πανεπιστήμιο ή έναν ερευνητικό οργανισμό είναι καθαρά ακαδημαϊκές και βασίζονται κυρίως στην αξιολόγηση των ακαδημαϊκών δημοσιεύσεων και σχετικών δεικτών. Ο αντίκτυπος πολιτικής συμπεριλήφθηκε πρόσφατα ως δείκτης στις θεσμικές αξιολογήσεις, αλλά εξακολουθεί να μην υπεισέρχεται στις διαδικασίες προαγωγής. Τα βασικά κίνητρα για τη συμμετοχή σε δραστηριότητες μετατροπής των πορισμάτων των ερευνών είναι οικονομικά, μέσω ερευνητικών έργων και ανατιθέμενων μελετών και/ή αφορούν τη φήμη των εμπλεκόμενων. Η συμμετοχή στον πολιτικό διάλογο και ο σχολιασμός στα μέσα ενημέρωσης όσον αφορά πολιτικές και πολιτικά γεγονότα έχει μεγάλη αξία, αλλά μπορεί να περιγραφεί ορθότερα ως διάδοση τεκμηριωμένων απόψεων και όχι ως παροχή τεκμηριωμένων στοιχείων για τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής. Συχνά, ακαδημαϊκοί με ισχυρό δημόσιο προφίλ και πολιτική τοποθέτηση καταλήγουν σε υπουργικές και άλλες υψηλόβαθμες κυβερνητικές θέσεις, όπου συνήθως προσπαθούν να μετατρέψουν τις γνώσεις τους σε πολιτικές. Παρότι οι πρακτικές αυτές προωθούν σαφώς την αποκλειστικότητα και τις διακρίσεις, συμβάλλουν σημαντικά στη γεφύρωση

του χάσματος μεταξύ τεκμηρίωσης και χάραξης πολιτικής, ιδίως σε χώρες όπως η Ελλάδα όπου τέτοια φαινόμενα είναι αρκετά συνηθισμένα.

Νέες δομές όπως το ΕΛΙΔΕΚ και το eHub στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής ([eHub](#)) συνδέονται σαφέστερα με το σύστημα επιστημονικής τεκμηρίωσης για τη χάραξη πολιτικής. Έτσι δίνεται η ευκαιρία για την αξιοποίηση αυτής της πείρας και από άλλους φορείς. Ωστόσο, οι ακαδημαϊκοί και οι ερευνητές συχνά δεν διαθέτουν τις δεξιότητες για να μετατρέψουν τα πορίσματα των ερευνών τους σε ουσιαστικά αποτελέσματα τα οποία οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα μπορούν να αφομοιώσουν εύκολα. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων μέσω υλικού και σεμιναρίων κατάρτισης, ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και ανταμοιβών για εκείνους που συμμετέχουν σε δραστηριότητες αντικτύπου πολιτικής. Μια άλλη πρόκληση είναι η ανάπτυξη δεικτών για τη μέτρηση του αντικτύπου πολιτικής, ώστε να μπορεί στη συνέχεια να αποδοθεί ο αντίκτυπος αυτός σε συγκεκριμένες προσπάθειες. Θα μπορούσε επίσης να αποβεί επωφελής η ανάπτυξη φόρουμ και ευκαιριών αλληλεπίδρασης μεταξύ ακαδημαϊκών, ερευνητών και υπευθύνων χάραξης πολιτικής, δεδομένου ότι θα καθιστούσε δυνατή τη μεταξύ τους αμοιβαία κατανόηση των προτεραιοτήτων, της γλώσσας, της νοοτροπίας και των κοσμοθεωρήσεων.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

- EKT, Τεκμηριώνοντας τις δημόσιες πολιτικές. Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αποτίμησης 4 Δράσεων του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση 2014–2020 [Documenting public policies. Monitoring and Evaluation Mechanism of 4 Actions of the O.P. 'Human Resources Development, Education & Lifelong Learning 2014–2020], National Documentation and Electronic Content Centre, Athens, 2021, available online at: https://metrics.ekt.gr/sites/metrics-ekt/files/ekdoseis-pdf/2021/EKT_TekmirionontasDimosiesPolitikes.pdf
- Featherstone, K. and Papadimitriou, D., *Prime Ministers in Greece*, Oxford University Press, Oxford, 2015.
- Featherstone, K., Kazamias, G. and Papadimitriou, D., 'The limits of external empowerment: EMU, technocracy and reform of the Greek pension system', *Political Studies*, Vol. 49., No 3, 2001, pp. 462-480.
- Gouglas, A., 'Greek Ministerial Advisers: Policy Managers, Not Experts?', *International Journal of Public Administration*, Vol. 38, No 1, 2015, pp. 15-27.
- Gouglas A., 'Political advisers and circles of trust in Greek ministerial cabinets: cardinals of the conclave, managers and the children of favouritism', edited by R. Shaw and C. Eichbaum, *Minders and Mandarins: An International Study of Relationships at the Executive Summit of Parliamentary Democracies*, Edward/Elgar, Cheltenham, 2018.
- Ladi, S., 'Evidence-Based Policy Making in Greece', edited by P. Sklias and N. Tzifakis, *Greece's Horizons: Reflecting on the country's assets and capabilities*, Springer, Heidelberg, 2013, pp. 71-78.
- Ladi, S., 'Government Policy-Making', edited by K. Featherstone and D. Sotiropoulos, *The Oxford Handbook of Modern Greek Politics*, Oxford University Press, Oxford, 2020, pp.: 441-455.
- Ladi, S., Angelou, A. and Panagiotatou, D., 'Regaining Trust: evidence-informed policy making during the Covid crisis in Greece', *South European Society and Politics*, 2021.
- Pedersen, D. B. and Hvidtfeldt, R., *The Danish Ecosystem of Science for Policy*, Uddannelses- og Forskningsministeriet | Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd [the Danish Research Council for Research and Innovation Policy], Copenhagen, 2021. Available online at: <https://vbn.aau.dk/en/publications/the-danish-eco-system-of-science-for-policy>.
- Pissarides Commission, 'Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία – Τελική Έκθεση' [Growth Plan for the Greek Economy – Final Report], 14 November, 2020, available online at: https://www.kathimerini.gr/wp-content/uploads/2020/11/growth_plan_2020-11-23_1021.pdf.
- Sotiropoulos, D., Κράτος και Μεταρρύθμιση στη Σύγχρονη Νότια Ευρώπη [State and Reform in Contemporary South Europe], Potamos, Athens, 2007.
- Spanou, C., 'State Reform in Greece: Responding to Old and New Challenges', *International Journal of Public Sector Management*, Vol. 21, No 2, 2008, pp. 150-173.
- The Global Fire Monitoring Center, 'Έκθεση της Ανεξάρτητης Επιτροπής που έχει συσταθεί με την Πρωθυπουργική Απόφαση Υ60 (ΦΕΚ 3937/Β/2018) για την ανάλυση των υποκείμενων αιτιών και τη διερεύνηση των προοπτικών διαχείρισης των μελλοντικών πυρκαγιών δασών και υπαίθρου στην Ελλάδα' [Report of the Independent Committee set up by PM Decision Y60 (Government Gazette 3937/B/2018) for the analysis of the underlying causes and the exploration of the prospects of managing future wildfires of forests and the countryside in Greece], January, 2019, available online at: https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/8158407a-fc31-4ff2-a8d3-433701d8e6d4/Y60_COMMITTEE_LANDSCAPE%20FIRE_FULL%20REPORT_GREECE.pdf.
- The Press Project, «Ίδρυμα Αντώνη Σαμαρά» για την προβολή του «έργου» του' ['Antonis Samaras Institute' for the promotion of his 'work'], 29 May, 2021, available online at: <https://thepressproject.gr/idryma-antoni-samara-gia-tin-provoli-tou-ergou-tou/>.
- Tinios, P., 'The Pension merry-go-round: the end of a cycle?' edited by S. Kalyvas, G. Pagoulatos and H. Tsoukas, *From Stagnation to Forced Adjustment: Reforms in Greece, 1974-2010*, C. Hurst & Co. (Publishers) Ltd., London, 2013, pp. 117-133.
- To Vima, *Η πρόσληψη συμβούλων επιταχύνει τις αποκρατικοποιήσεις* [Hiring consultants accelerates privatizations], 14 February, 2012, available online at: <https://www.tovima.gr/2012/02/14/finance/i-proslipsi-symbolwn-epitaxynei-tis-apokratikopoiiseis/>.

Torfin, J., Ferlie, E., Jukic, T. and Ongaro, E., 'A Theoretical Framework for Studying the Co-creation of Innovative Solutions and Public Value', *Policy & Politics*, Vol. 49, No 2, 2021, pp. 189-209.

Trantidis, A., *Clientelism and Economic Policy: Greece and the Crisis*, Routledge, London, 2016.

Ηλεκτρονικές πηγές

Ακαδημία Αθηνών, <http://www.academyofathens.gr/el>

Κέντρο Σχεδιασμού Εξωτερικής Πολιτικής (Υπουργείο Εξωτερικών), <https://www.mfa.gr/to-ypourgeio/domi/kas.html>

Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών, <https://www.hcmr.gr/el/>

Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, <https://www.certh.gr/root.el.aspx>

Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη), <http://www.kemea.gr/>

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, <https://www.kepe.gr/index.php/el/>

Επιμορφωτικό Κέντρο – Βιβλιοθήκη – Αρχείο «Χαρίλαος Φλωράκης», <https://www.ekxf.gr/scope/>

Κύκλος ιδεών για την εθνική ανασυγκρότηση, <https://ekyklos.gr/>

Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομόνων (Υπουργείο Οικονομικών), <https://www.minfin.gr/symb.-oik.-empeir.-s.o.e.->

Παρατηρητήριο για την Κρίση (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής), <http://crisisobs.gr/the-observatory/>

διαΝΕΟσις, <https://www.dianeosis.org/>

Ψηφιακό αποθετήριο (Ίδρυμα Κωνσταντίνου Σημίτη), <http://repository.costas-simitis.gr/sf-repository/>

Ψηφιακό αποθετήριο του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, <https://digitalrepository.ekdd.gr/>

eHub (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής), <https://rdehub.uniwa.gr/>

Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ, <https://www.enainstitute.org>

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, <http://iobe.gr/default.asp>

Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, https://www.forth.gr/index_main.php?c=1&l=g

Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής, <https://www.eliamep.gr/en/about-us/>

Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, <https://www.elidek.gr/>

Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής, <https://idkaramanlis.gr/the-institute/>

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ, <https://imegseeve.gr/poioi-eimaste/>

Ινστιτούτο για τη Σοσιαλδημοκρατία (ΙΝΣΟΣΙΑΛ), <https://in-social.gr/category/dimosiefseis/>

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΕΕ, <https://inemy.gr/?cn-reloaded=1>

Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών), <https://idis.gr/>

Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ, <https://www.inegsee.gr/profil-ine/>

Μέτα – Κέντρο Μετακαπιταλιστικού Πολιτισμού, <https://metacpc.org/our-mission/>

Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ α), <https://www.mfa.gr/to-ypourgeio/stelehos-ypex/klados-empeirognomonon.html>

Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ β), https://www.mfa.gr/images/docs/eukairies_stadiodromias/empeirognomones/pinakes.pdf

Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ γ), <https://www.mfa.gr/epikairoita/proto-thema/omilia-upourgou-exoterikon-nikou-kotzia-kata-ten-enarxe-ton-ergasion-tou-epistemonikou-sumbouliou-upeks-13062017.html>

Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος», <http://www.demokritos.gr/>

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, <https://www.ekke.gr/>

Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, <https://esetek.gov.gr/>

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου, <https://www.ekt.gr/el>

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, <http://www.eie.gr/>

Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, <https://www.noa.gr/>

Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, <https://poulantzas.gr/>

Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, <http://www.pbo.gr>

Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης της ΑΔΕΔΥ, <https://kpolykentro.gr/>

Κατάλογος συντομογραφιών και ακρωνυμίων

ΑΔΕΔΥ	Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων
ΕΚΕΤΑ	Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
ΙΔΕΠ	Ινστιτούτο Τεχνικής Χημικών Διεργασιών και Ενεργειακών Πόρων (Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης)
ECDC	Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων / European Centre for Disease Prevention and Control
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
ΕΚΕΜ	Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών
ΕΚΚΕ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
ΕΚΤ	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
ΕΛΙΑΜΕΠ	Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
ΕΛΚΕΘΕ	Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΝΑ	Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
ΕΣΣΕ	Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας
ΙΤΕ	Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας
GFMC	Παγκόσμιο Κέντρο Παρακολούθησης Πυρκαγιών / Global Fire Monitoring Center
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΓΓΕΚ	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων)
ΕΛΙΔΕΚ	Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας
ΙΜΕΤ και	Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογικής Ανάπτυξης)
ΙΑ	Ινστιτούτο Αστροφυσικής (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΥΜ	Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΒΕ	Ινστιτούτο Βιοεπιστημών και Εφαρμογών (Κέντρο «Δημόκριτος»)
ΙΒΟ	Ινστιτούτο Βιο-οικονομίας και Αγρο-τεχνολογίας (Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης)
ΙΧΒ	Ινστιτούτο Χημικής Βιολογίας (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
ΙΕΧΜ	Ινστιτούτο Επιστημών Χημικής Μηχανικής (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΠ	Ινστιτούτο Πληροφορικής (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΔΙΣ	Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών)
ΙΗΔΛ	Ινστιτούτο Ηλεκτρονικής Δομής & Λέιζερ (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΙΕ	Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
ΙΠΤ	Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών (Κέντρο «Δημόκριτος»)
ΙΜΒΒ	Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΘΑΒΒΥΚ	Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας, Βιοτεχνολογίας και Υδατοκαλλιέργειας (Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών)
ΙΘΑΒΙΠΕΥ	Ινστιτούτο Θαλάσσιων Βιολογικών Πόρων και Εσωτερικών Υδάτων (Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών)

ΙΜΣ	Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΝΕΒ	Ινστιτούτο Εφαρμοσμένων Βιοεπιστημών (Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης)
ΙΝΝ	Ινστιτούτο Νανοεπιστήμης και Νανοτεχνολογίας (Κέντρο «Δημόκριτος»)
ΙΠΣΦ	Ινστιτούτο Πυρηνικής και Σωματιδιακής Φυσικής (Κέντρο «Δημόκριτος»)
ΙΠΡΕΤΕΑ	Ινστιτούτο Πυρηνικών και Ραδιολογικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Ενέργειας και Ασφάλειας (Κέντρο «Δημόκριτος»)
ΙΝΣΟΣΙΑΛ	Ινστιτούτο για τη Σοσιαλδημοκρατία
ΙΩ	Ινστιτούτο Ωκεανογραφίας (Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών)
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΙΩΚΑΕ	Ινστιτούτο Ωκεανογραφικών και Αλιευτικών Ερευνών
ΙΠΕ	Ινστιτούτο Πετρελαϊκής Έρευνας (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΙΣΤΑΜΕ	Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών Ανδρέας Παπανδρέου
ΙΠΤΗΛ	Ινστιτούτο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης)
JRC	Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής / The European Commission's Joint Research Centre
ΚΑΣ	Κέντρο Ανάλυσης και Σχεδιασμού (Υπουργείο Εξωτερικών)
ΚΕΜΕΑ	Κέντρο Μελετών Ασφαλείας (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη)
ΚΕΠΕ	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΕΣΕΠ	Κέντρο Σχεδιασμού Εξωτερικής Πολιτικής (Υπουργείο Εξωτερικών)
ΚΚΕ	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
ΥΠΕΞ	Υπουργείο Εξωτερικών
ΕΣΥΤΕΚ	Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας
ΕΙΕ	Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
ΕΑΑ	Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΓΠΚΒ	Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή
RD1	Ανεπεξέργαστα στοιχεία, περιγραφικά και επαγωγικά στατιστικά στοιχεία
ΣΟΕ	Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομώνων
ΕΤΕΠ-Κ	Επιστημονικό και Τεχνολογικό Πάρκο Κρήτης (Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας)
ΣΥΡΙΖΑ	Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς
ΙΘΦΧ	Ινστιτούτο Θεωρητικής και Φυσικής Χημείας (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σ' εσάς κέντρου στο διαδίκτυο european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_el.

Τηλεφωνικώς ή γραπτώς

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτή την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696,
- συμπληρώνοντας το ακόλουθο ηλεκτρονικό έντυπο: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_el.

ΒΡΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο Europa (european-union.europa.eu).

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να δείτε ή να παραγγείλετε εκδόσεις της ΕΕ στη διεύθυνση op.europa.eu/el/publications. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο τεκμηρίωσης (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_el).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1951 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον ιστότοπο EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Στα ανοιχτά δεδομένα από την ΕΕ

Η πύλη data.europa.eu παρέχει πρόσβαση σε σύνολα ανοιχτών δεδομένων από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Τα εν λόγω δεδομένα μπορούν να καταφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς. Η πύλη παρέχει επίσης πρόσβαση σε πληθώρα συνόλων δεδομένων από τις ευρωπαϊκές χώρες.

Η υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιστήμη και τη γνώση

Κοινό Κέντρο Ερευνών

Δήλωση αποστολής του ΚΚΕρ

Αποστολή του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC), ως επιστημονικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι να στηρίζει τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχοντας ανεξάρτητα στοιχεία σε όλα τα στάδια του κύκλου πολιτικής.

EU Science Hub
joint-research-centre.ec.europa.eu

@EU_ScienceHub

EU Science Hub - Joint Research Centre

EU Science, Research and Innovation

EU Science Hub

EU Science

